V
B J
C
2970 – 2971
Jnc.

E. XIX. 17 e, f

Inc. Qu. 2970-1.
Bibl. Jag.

E. XIX. 17 e, f

Resolutoriũ dubi-
orũ misse Egregij dñi Johannis
de lapide sacre theologie ꝓfessoris.

Theol. 9532a

Bibl. Jag.

Inc. 2970.

HC*9917 = VB 1392

BIBLIOTHECA UNIV. JAGELL. CRACOVIENSIS

Subsequentis operis in quo dubia

circa missarũ celebrationem occurrentia pertractant̃ distinctio cum summario in singulis partibus contentorũ expositione.

Totus sequens tractatus in decem Capitula partitur.

Dubiũ. j.		Premittit intentionem collectoris cum materia tractandorumqȝ numero. distinctione et ordine.
ij		Ministrũ siue personã ad celebrandum ydoneam
iij		Locum celebrandi conuenientem.
iiij	Est de	Tempus congruũ in quo celebrari debet.
v	dubijs occur-	Materialia exteriora que ad ornatũ vel congruentiam celebrationis requirunt̃.
vj	rentibꝫ circa	Ceremonias consuetas et obseruandas in missa ꝛ circa eam. tam in agendis ꝙ̃ in dicendis.
vij		Materiã ad cõsecrandũ aptaȝ. panẽ scȝ ꝛ vinum.
viij		Consecrationis istius sacramenti debitam formã
ix		De intentione ac ratione eorum q̃ in missa dicunt̃
x		De ratione ꝛ significatione eorũ q̃ in missa ꝛ circa eã agunt̃ cũ breui epilogo ꝛ cõclusiõe est huiꝰ opis

Capitulũ ꝑmũ habȝ duos tractatꝰ.

Primus premittit collectoris intentionem. materiamqȝ tractãdam annotat. Secundus per resolutionem dubij exponit tractandorum numerum. distinctionem atqȝ ordinem.

Capitulum secunduȝ quinqȝ inclu-

dit articulos.

Arti. j. Resoluit septem dubia circa ministrũ celebraturum ratione ordinis ꝛ officij sui executionis occurrentia.

Du. j. Quis sit minister ad celebrandũ ydoneus ꝙ̃tuȝ ad persone conditionem.

ij De eo qui credit se in sacerdotẽ rite esse ordinatum ꝛ tamen non est sic ordinatus.

iij De eo qui post missam inceptam habȝ conscientiã ꝙ non sit rite ordinatus.

iiij De heretico scismatico degredato ꝛc̃. an scȝ tales possint conficere hoc sacramentũ ꝛ ordinate celebrare.

v De eo qui post missam inceptã recordat̃ vel ꝑcipit se esse excõicatũ. de q̃ priꝰ nõ habuit mẽoriã aut nesciuit

vj De eo qui post missam inceptam habet remorsum de

iij De celebratione quottidiana.
iiij De eo qui ad celebrationē bene dispositus est. ⁊ tamen abstinet ꝓpter sacramenti reuerentiam.
v De celebratione vno die pluries fienda.

Capitulum tertium duos continet articulos.

Arti. j. Resoluit quinq3 dubia circa locum celebrandi cōmunem (videlicet ecclesiam) incidentia.
Du. j. Quis sit locus communis debitus et conueniēs ad celebrandum.
ij An licite possit quis extra ecclesiam celebrare.
iij Quid agendum si in aliqua regione nō inueniatur ecclesia consecrata.
iiij An in mari aut fluminibus liceat celebrare.
v An in omni loco cōsecrato licite possit celebrari.
Arti. ij. Resoluit septem dubia que circa locum ꝓprium (videlicet altare) occurrere possunt.
Arti. iij. Resoluit sex dubia que circa locum proprium scilicet altare occurrere possunt.
Du. j. An licite celebrari possit super aliquo alio ꝙ altari.
ij De qualitate altaris.
iij De operimentis ⁊ ornatu altaris.
iiij An super quolibet altari consecrato liceat celebrare.
v De altaris portatilis et ad celebrandū apti quātitate
vj De omissione alicuius suprapo sitorum

Capitulum quartuz duos includit articulos.

Arti. j. Resoluit quattuor dubia occurrētia circa tempus celebrandi cōmune. scilicet diem.
Du. j. An indifferenter in nocte ⁊ in die liceat celebrare.
ij An ne in aliqua nocte quis licite possit celebrare.
iij An liceat ante initium diei celebrare.
iiij De celebrante qui credit diē incepisse ⁊ tñ nondum.
Arti. ij. Resoluit tria dubia que se offerunt circa tempus celebrandi ꝓprium. scilicet horam.
Du. j. Qua hora diei celebrare liceat.
ij A quo tempore accipiendum sit principiū diei.
iij De non obseruante tempus celebrandi debitū.

Capitulum quintum habet tres articulos.

Arti. j. Resoluit quinqz dubia. que circa vestes ꝛ indumenta sacerdotalia insurgunt.
Du. j. An celebraturus specialibus debeat indui vestibus et indumentis.
ij Que ꝛ quot sint huiusmodi indumenta.
iij De benedictione talium vestium.
iiij De celebrante absqz vestibus ꝛ indumētis bñdictis.
v De munditia talium vestium ꝛ indumentorū ceterorumqz correquisitorum.
Arti. ij. Resoluit quattuor dubia que circa vasa ad celebrandum oportuna et necessaria occurrunt.
Du. j. An ad celebrandum specialia requirantur vasa.
ij Que ꝛ quot sint huiusmodi vasa.
iij De materia talium vasorum.
iiij De consecratione talium vasorum.
Arti. iij. Resoluit octo dubia circa circūstantias ꝛ alia exteriora ad missam occurrentia sunt necessaria.
Du. j. De necessitate libri missalis.
ij De exigentia ignis siue luminis candele.
iij De oportunitate ministrantis ipsi celebranti.
iiij De conditione ꝛ qualitate ministrantis.
v Quid si ministrans recedat de altari. dimittendo celebrantem solum. ꝛ postea revertatur.
vj Quid si postea non revertatur.
vij Quid de sacerdote recluso vl' heremita ꝛ solitario cele.
viij Quid si quis omittat aliquid de supradictis requisitis

Capitulum sextuz tres in se claudit articulos.

Arti. j. Resoluit decem dubia que oriuntur circa agenda ꝛ dicenda ante missam.
Du. j. An aliquid specialiter ante missam agendum sit.
ij De debita ꝛ sufficienti preparatione ad celebrandum.
iij Qualit' ꝛ in qb' celebratur' se dēat ꝓbare ꝛ examīare.
iiij Quanta requirat' diligētia ad p̄dictaz examinationē.
v De certitudine sufficientis diligentie.
vj In quo consistat sufficiens conscientie purgatio.
vij Quid si celebraturus non possit habere confessorem.
viij De ornatu conscientie celebraturi.

Capitulum septimum sex continet articulos

nem consecratum.
ij An tali casu teneat semp totū panē cōsecratū sumere.
iij Quid agendū de pticulis ab hostia ꝯsecrata resolutis.
iiij Quid agendū si hostia vel pars hostie ceciderit in calicem de manu celebrantis.
v Quid agendum si ceciderit hostia vel eius particula supra terrā aut lapidē. aut supra aliud huiusmodi.
vj Quid si sacerdos tangat hostiam cum naso. barba. mēto. aut veste.
vij Quid si hostia consecrata aliquo casu fuerit amota de altari ⁊ amissa.
viij Quid si corpus xp̄i appareat sub specie carnis vł pueri
Arti. iij. Resoluit septem dubia circa corpus christi post sumptionem occurrentia.
Du. j. Quid si in sumptōne sanguinis remaneat pars hostie in fundo calicis.
ij Quid si post sumptionem sanguinis christi reperiant̄ particule de hostia resolute.
iij Quid si post sumptionez sanguinis christi reperiatur super altari hostia aliqua integra.
iiij Quid agendum est si celebrans statim post sumptionem corporis christi patiatur vomitum.
v Quid si quis post sumptionē statim emittat p secessuz
vj Quid si hostia consecrata ⁊ reseruata inueniatur putrefacta aut corrupta.
vij Quid si hostia ꝯsecrata comesta fuerit a mure. vel alio animali bruto.
Arti. iiij. Resoluit. xiiij. dubia que se ingerunt circa vinum priusq̄ consecretur.
Du. j. Quod ⁊ quale debeat esse vinum consecrandum.
ij Quid si loco vini alius liquor fuerit positus in calicē.
iij Quid si impositum fuerit vinum corruptū.
iiij Quid si ex negligentia nihil in calicē positum fuerit.
v Quid si vinum calici impositū sit dispositum ad corruptionem.
vj An in musto possit confici hoc sacramentum.
vij An vue integre permisceri possint vino cōsecrando.
viij An confici possit hoc sacramentum in nectare vel vino condito.
ix An possit confici in vino puro sine permixtione aque
x Que ⁊ qualis debeat esse aqua vino permiscenda.

xi De quantitate aque vino permiscende.
xii An sufficiat quod aqua vino permisceatur in dolio.
xiii An liceat sacerdoti celebranti non consecrare vinum. facta prius consecratione panis.
xiiii Quid si vinū dū cōsecrari debet deprehendat congelatū
Arti. v. Resoluit octo dubia circa vinū cōsecratum ante sumptionem incidentia.
Du. i. Quid agendum si celebrans post consecrationem percipiat aquam non fuisse vino admixtam.
ii An sacerdos celebrans teneatur semper sumere vinuz consecratū sine sanguinem christi.
iii Quid si sacerdos aliquis non possit sumere vinum. et sic neqz sanguinem.
iiii Quid si cū sumi debz sanguis xp̄i. spēs vini sit cōgelata.
v Quid si aranea. musca. vel aliquod tale huiusmodi casualiter ceciderit in sanguinem christi.
vi Quid si ante sumptionem sanguinis christi. celebrās percipiat venenū esse immissum.
vii Quid si sanguis in parte fuerit effusus. aut de calice stillauerit.
viii Quid si sanguis ex toto fuerit effusus.
Arti. vi. Resoluit sex dubia que circa sanguinē post eius sumptionem occurrunt.
Du. i. Quid si sacerdos post sumptionem sanguinis percipiat aliquam guttam adherere sanguini.
ii Quid si huiusmodi guttam percipiat adherere casule manipulo. vel alteri huiusmodi.
iii De ablutione digitorum facienda super calicem. post sanguinis sumptionem.
iiii De eo qui post sumptionē corporis vel sanguinis christi vrgetur sputo vel tussi vel screatione.
v De patiente vomitum post sanguinis christi sumptionem vel emittente per secessum.
vi Quid si sacerdos post sumptionē sanguinis xp̄i deprehendat venenū aut animal venenosum fuisse in calice.

Capitulum octauum duos comprehendit articulos.

Arti. i. Resoluit. xvi. dubia circa formam consecrationis panis emergentia.
Du. i. Que sit sufficiens debita forma consecrationis panis.

ij An hec coniunctio. Enim. sit de substantia forme.
iij An sacerdos proferens solum verba cõsecrationis su per panem aptum. consecret illum.
iiij An p illa vba in aliud ydeoma mutata fiat ɔsecratio.
v An sacerdos addendo aliqua alia verba ad predictaȝ formam consecret.
vj An diminuens vel subtrahens aliquid de predicta forma consecret.
vij An incõgrue ꝓferens verba cõsecrationis consecret.
viij An faciens transpositionem verborum consecret.
ix An faciendo interuallũ in prolatiõe verboꝝ cõsecret.
x Quid si celebrans non recolat se dixisse verba cõsecrationis aut aliqua alia que dici debent.
xj An sacerdos per illam formam possit consecrare panem absentem.
xij An sacerdos possit consecrare omnẽ panem ꝑsentem in quacunqȝ quantitate fuerit.
xiij An sacerdos verba cõsecrationis ꝓferendo consecret omnem panem super altari existentem.
xiiij An pluribus hostijs appositis ⁊ sacerdote intentionẽ suam in prolatione verborum solum ad illam dirigente quam manu tenet. omnes consecrentur.
xv Quid si sacerdos intendat consecrare solum centũ hostias. ⁊ apposite sint plures vel pauciores.
xvj Quid si apposite sint multe hostie. et sacerdos intẽdat solum aliquas illarum consecrare.
Arti. ij. Resoluit tria dubia que incidunt circa formam consecrationis vini.
Du. j. Que sit sufficiens ⁊ debita forma consecrationis vini.
ij An omnia verba in illa forma posita sint de substantia forme.
iij De significatione huius dictionis calix in forma predicta.

Capitulus nonum sex in se continet articulos.

Arti. j. Premittit diuisionẽ totius misse in qnqȝ ptes pncipales. In quarũ

- j Preparatio.
- ij Oblatio
- iij sit Consecratio.
- iiij Sumptio.
- v Gratiarũactio.

	ij		Primam	
	iij		Secundã	Et exponit intentionez
Arti.	iiij	Subdiui-	Tertiam	ac rationem eorum que
	v	dit partem	Quartam	in ipsa dicuntur.
	vj		Quintam	

Capitulum decimum habet articu-

los duodecim.

	j		Lectio.
	ij		Thurificatio.
Arti. j. Enumerat	iij		Altaris osculatio.
decem generalia	iiij		Sacerdotis versio et salutatio.
que in missa pre	v	est	Gestus variatio.
sertim solenni et	vj		Iterata crucis signatio.
circa eam agun-	vij		Hostie fractio.
tur. Quorum	viij		Partis hostie in calicem missio
	ix		Osculi pacis datio.
	x		Vini non consecrati sumptio.

	ij		Primi
	iij		Secundi
	iiij		Tertij
	v		Quarti
Arti.	vj	Declarat rationem et significationẽ	Quinti
	vij		Sixti
	viij		Septimi
	ix		Octaui
	x		Noni
	xj		Decimi
	xij	Continet breuem epilogũ cũ conclusione huius operis.	

Finis Summarij.

Incipit tractatus dubiorũ ac difficultatũ circa officiũ misse et ea que ad debitã eiusdem celebrationem exigũtur frequentius occurrentiũ. iuxta sacrorũ canonũ constitutiones. pbatorumqz doctorum firmiores atqz tutiores sententias resolutorius.

Capitulum Primum de intentione

collectoris. et materia tractanda. tractandorumqz numero. distinctione atqz ordine. duos continens articulos.

Arti. j. Premittẽs pfationẽ. intentũ. tractandaqz exponentẽ.

Fficium quanto maius & dignius est. tanto cum maiori cura. sollicitudine. atq3 diligentia exercendu3 est. Grauius enim quis delinquit si exequendo circa hoc negligentiam defectum vel errorem aliquē admiserit. Inter oīa aūt officia humane facultati cōmissa. nō est aliquod maius dignius aut difficilius. q̄ꝫ debita missarū celebratio. In qua sacramentū preciosissimi corpis & sanguinis iesu xpi redēptoris nostri cōsecrat̄ immolat̄ & sumit̄. sacro Canone attestante. Non modica inquit res est vnam missam facere. Et valde felix est. qui vnam digne celebrare potest. Restat igitur vt nusq̄ꝫ cum grauiori periculo peccetur. q̄ꝫ si in executione huius dignissimi officij. negligentia vel error cōmittit̄. Eapropter vt sacerdotes simplices qui noticiam canonum non habent. neq3 semper facilem recursum ad superiores suos. aut ad viros doctos habere possunt. melius cauere valeant. ne circa maximum istud mysterium deficiāt vel errent. Et vbi aliquod horum contigerit. debetis remedijs emendare sciant. valde vtile atq3 necessarium fore iudicauimus vt circa hoc oportuna eis tradatur instructio. Quod vt lucidius fiat. circa singula que ad debitam misse celebrationem exigūtur. dubia frequentius occurrentia mouebuntur. Ex quorū resolutionibus congrua ipīs defectibus & erroribus remedia atq3 cautele poterunt adhiberi.

Arti. ij. Numerum. distinctionem et ordinem tractandorum per dubij solutionem prenotans.

Ad prenoticiam tractandorum premittitur hoc dubium.

Du. j. Quot & que ad debitam ac ornatā dignissimi sacramenti eucharistie. & misse celebrationē requirant̄.

Cuius solutio est. q̄ sunt nouem generalia. ad que omnia necessaria reduci possunt. scilicet.

j Minister siue sacerdos ad celebrandum ydoneus.
ij Locus celebrandi conueniens.
iij Tempus celebrandi congruum.
iiij Materialia ad ornatum vel congruentiam celebrationis oportuna. vt vestes & cetera huiusmodi.
v Ceremonie in dicendis & agendis consuete.
vj Materia ad cōsecrandū apta. scilicet panis & vinum
vij Forma consecrationis vtriusq3 debita.
viij Noticia intentionis ac rationis eorum que in missa dicuntur.

ix Intelligentia rationis et significationis eorum que in missa et circa eam aguntur.

Circa hec. dubia ac difficultates que sepius obuiant sacerdotibus missas celebraturis aut celebrantibus. per nouem sequentia capitula elucidantur.

Capitulum secundum de dubiis occurrentibus circa ministrum siue personam ad celebrandum ydoneam quinque includens articulos.

Arti. j. Sex dubia resoluens circa ministrum celebraturū ratione ordinis et officij sui executionis occurrentia.

Du. j. Quis sit minister ydoneus ad celebrandum et conficiēdum. siue consecrandum corpus et sanguinem christi.

Sol. Solus sacerdos rite ordinatus.

Du. ij. Utrum ille qui credit se rite esse ordinatū. et tamē non est rite ordinatus. conficiat hoc sacramentum.

Sol. De hoc non habet certitudo. pie tñ credi potest q conficiat virtute ecclesie. et q summus sacerdos suppleat defectum et q nō pmittat periculū imminere eccl'ie sue et eam decipi.

Du. iij. Quid agendum. si quis post inceptam missam habeat cōscientiam q non sit sacerdos rite ordinatus. Sol. Si hoc cōtingat ante consecrationē. tunc dimittat missam imperfectā aut conscientiā deponat. Si post consecrationē. pcedat. et postea superiorē suum accedat. et casum sibi exponat.

Du. iiij. Utrum hereticus. scismaticus. degradatus. infamis. irregularis. excommunicatus. vel suspensus. possit conficere. hoc sacramentum. et ordinate celebrare.

Sol. Quilibet istorū pōt conficere. sed nō debet. quia conficiēdo peccat. Et ita nullus ipsorū pōt ordinate celebrare.

Du. v. Quid agendum sit. si quis post missam inceptaz recordetur se esse excōmunicatum. de quo prius non habuit memoriā Sol'o. Si contingat hoc ante consecrationē tutius est vt missaz deserat. nisi timeatur graue scandalū. Si vero post consecrationem. assumat ppositum humiliter petendi absolutionē et satisfaciendi. et procedat in missa.

Du. vj. Quid agendum sit. si quis post missam inceptam habeat remorsum de irregularitate. Sol. Si fiat ante consecrationem tutius est q missam deserat. Si post consecrationem. doleat et pponat atqz conetur facere quod in se est et procedat.

Arti. ij. Resoluens sex dubia que incidunt circa dispositionē corporis ipsius ministri.

Du.j. Utrum sacerdos mutus vel loquela priuatus possit cõsecrare seu cõficere hoc sacramentũ. Solutio Non oportz em̃ conficientẽ habere facultatẽ sermonis siue loquele. quã si amise rit post susceptũ ordinẽ conficere nõ potest. eo ꝙ non potest ver ba consecrationis ⁊ alia proferenda vel dicenda dicere.

Du. ij. Utrũ habẽs aliquem defectũ in corpore possit missam celebrare. Sol'. Si habet aliquẽ defectum qui reddit eum inabi lem aut impotentem ad dicendum vel faciendum ea que ad debi tam celebrationem exiguntur puta si careat visu vel digitis qui bus tractari leuari vel frangi debeat hostia Uel si habeat alium defectum notabilem. qui scd̃m iudicium prelati sui ordinarij ge neret scandalũ si celebret. non potest celebrare. q̃uis possit alia q̃ sunt sacerdotalis ordinis exercere.

Du. iij. Utrũ leprosus possit celebrare missam. Sol'. Si non sit factus impotens ꝑ corrosionem membroꝝ potest celebrare in occulto. Corã alijs tamẽ leprosis põt etiã celebrare in publico.

Du. iiij. Utrũ patiens morbũ caducũ possit celebrare. Sol'o. Si cadat frequẽter. vel emittat spumã aut vocem cõfusam. non potest celebrare. Si vero raro cadat. nec emittat spumã ⁊c̃. po test dummodo habeat coadiutorem sacerdotem.

Du. v. Utrum patienti fluxũ sanguinis vel seminis liceat ce lebrare. Sol'o. Licet nisi aliud impedimentũ obstet. Si quis talem fluxũ sanguinis patiatur. vt suscepta in stomacho statim per secessum emittat. celebrare non debet.

Du. vi. Utrũ pollutus pollutione nocturna possit licite ce lebrare. Sol'. Pollutio nocturna q̃uis scd̃m se cõsiderata nõ sit pctm̃ ex eo ꝙ absq3 vsu liberi arbitrij cõtingit. tñ rõne sue cause hab3 qñq3 peccatũ annexũ. cuius est effectus vel signũ. Ideo pri mo cõsiderãda est pollutiõis nocturne causa. que triplex esse po test. Prima est extrinseca spũalis. sc3 demonũ illusio. que qñq3 ꝓ uenit ex ꝑcedenti negligentia ꝑparationis ad deuotionẽ preser tim cũ quis ad dormiendũ accedit. que põt esse peccatũ vel mor tale vel veniale. Qñq3 vo ꝓuenit ex sola nequicia demonũ volen tiũ impedire hoĩem a sumptiõe hui⁹ sacramenti. Scd̃a cã est in trinseca spũalis. sc3 cogitatio ꝑcedens lasciua q̃ qñq3 est ex cõcu piscentia ⁊ delectatiõe. vbi si assit ꝯsensus erit pctm̃ mortale. Si aũt desit ꝯsensus erit pctm̃ veniale. Qñq3 aũt põt esse sine omni pctõ. vt cũ aliq̃s cã lectiõis vel disputatiõis cogat᷑ de talib⁹ cogi tare. Et si hoc fiat sine cõcupiscẽtia ⁊ delectatiõe. nõ erit cogita tio immũda. sed honesta ex qua tñ pollutio sequi põt. Tertia cã est intrinseca ⁊ corpalis. videlic3 supfluitas vel debilitas nature aut supfluitas cibi vel pot⁹. que qñq3 est cũ pctõ vel mortali vel veniali. vt cũ ꝓuenit ex supfluitate cibi vel pot⁹. Qñq3 aũt est si

ne pctō. vt cū ꝓuenit ex debilitate nature. Si igit pollutio ex ali qua dictaꝝ causaꝝ cōtingat ꝑut est cū pctō mortali. nō licz pollu̅to celebrare nisi post viginti q̄ttuor horas. Si vero accidat ex aliq̄ illaꝝ causaꝝ scdm q est sine pctō vel solū cū veniali pctō. potest pollutus licite celebrare. Veruntn̄ si ꝓpter reuerentiā absti neat laudādus est. nisi necessitas vel vitatio scādali vrgeat. Verū q2 non sp de facili pōt ꝑcipi ex quali cā ꝓueniat. ideo in dubio tutius est abstinere nisi vrgens necessitas incumbat. vel deuotio spūalis instiget. aut al's nulla indispositio debite reuerētie obuians assit. Ita sentiendū videt de pollutiōe nocturna. siue in sumno siue in vigilia finiat. Nisi q̄s post euigilationē hēat ꝯsensu de liberato ꝯplacentiā in delectatiōe ⁊ cū appetitu futuri opis. in q̄ casu tutius abstinet Arti. iij. Resoluit. x. dubia emergentia circa habitudinē mentis ip̄ius ministri celebraturi. q̄tum ad intentionē. vsum rationis. culpam ⁊ gratiam.

Du. j. Vtrū ad cōfitiendū hoc sacramentū ⁊ celebrandū req̄rat intentio ministri. Sol. Cū ad ꝑfectionē cuiuslibet sacramenti requirat intētio mīstri eo q ꝑfectio illa fit ꝑ actū humanū a voluntate procedentē que ꝑ intentionē determinat ⁊ specificat. cōstat q maxime ad cōfitiendū ⁊ celebrandū hoc excellentissimū sacramentum exigit intentio ministri. Vnde ⁊ q̄dam glosa super Mattheū dicit Quantū intendis tantū facis.

Du. ij. Que debeat esse intētio sacerdotis. siue q̄d debeat intēdere sacerdos cōsecrare volēs. Sol. In omnibus sacerdos debet intentionē suā conformare intentioni ecclesie. hoc est q intēdat illud facere quod ecclesia intendit ⁊ facit cuius ipse in huiusmodi est minister. Intendit aūt ecclesia facere q̄d xp̄s fecit. Xp̄s vo trāssubstantiauit panē in corpus suū ⁊ vinū in sanguinē ꝑ verba cōsecratiōis. hoc etiam debet intendere sacerdos.

Du. iij. Qualis intētio circa ꝓlationē verboꝝ cōsecratōnis necessario requirat. an sc3 sp actualis exigat vel aliq̄ alia sufficiat. Sol. Intētio actualis nō necessario requirit. intētio aūt virtualis sp nc̄caria est. Dicit aūt intentio vtualis cū q̄s prius habuit actualē intentionē cōsecrandi ⁊ ex illa motus est ad consecrandū. posito q actualiter nō cogitet qn̄ verba cōsecratiōis ꝓfert. virtualiter em̄ manet intētio pma ⁊ hec sufficit nisi contraria intētio sequat. Veruntn̄ studiose curare d3 sacerdos vt etiā actualē intētionē adhibeat alioqn timēdū ē q a pctō nō excuset.

Du. iiij. Vtrū sacerdos furiosus. lunaticus vel alia ex causa vsu rōnis ꝓuatus possit ꝯficere hoc sacramentū ⁊ licite celebrare. Sol. Quia ad ꝯsecrationē hui9 sacramēti req̄rit intentio mi-

nistri vt circa resolutionē ꝑmi dubij huius articuli patz. exigit
etiā ad celebrationē deuotio ꝛ suiipsius examīatio vt infra dicet
Ideo si qs ita vsu rōnis quacunqꝫ ex causa sit ꝑuatus vt nunq̄
hec hūi possit neqꝫ ꝯficere pōt neqꝫ celebrare Si vo raro vsu ra-
tionis ꝑuet ꝛ illo frequent vtat. neqꝫ obstet aliud īpedimentuꝫ.
ꝯficere q̄dem pōt eoipso ꝛ celebrare dūmō habeat coadiutorē sa-
(cerdotez.

Du. v. Vtrū demoniacus possit celebrare. Sol. Si talis fuerit ex toto liberat⁹ pōt celebrare. al's nō pōt qd ꝑ ex
perientiā ꝓbari pōt. Est aūt tp̄s ꝓbatiōis arbitrariū iuxta dis-
cretionē p̄lati. pēsatis circūstantijs ꝑsone vl' dignitatis vl' alijs

Du. vj. Vtrū existens in pctō mortali possit cōfice (hmōi-
re hoc sacramentū ꝛ licite celebrare. Sol. Conficere pōt. sed nō
debet. quia cōsecrando peccat mortaliter. Vñ cū talis celebrat
duo peccata mortalia distincta cōmittit. Vnū quia indigne con
secrat. Aliud quia indigne sumit.

Du. vij. Vtrū celebraturus teneat esse cert⁹ q̄ nō sit in pctō
mortali. Sol. triplex inuenit certitudo. Quedā supnaturalis q̄
ꝑ solā diuinā reuelationē habet. ꝛ talis hic non requirit. Alia est
naturalis. qua quis per sensum vel intellectuꝫ euidenter certus
est de aliquo. Et illa etiam hic non est necessaria. Tertia est mo-
ralis siue ciuilis. que nec habet ex reuelatione diuina nec ex eui-
dentia rei. sed ex probabilibus coniecturis magis ad vnam par
tem q̄ ad alteram inclinantibus. ꝛ ad istam tenetur celebratu-
rus in ꝓposito dubio. vt scꝫ post diligentē ꝛ sufficientē ꝯscientie
discussionē (de qua infra capi. vj. arti. j.) certus sit modo predi-
cto se nō esse in peccato mortali. ꝛ hec certitudo hic etiā sufficit.

Du. viij. Quid sentiendū sit de eo. qui licet non sit in peccato
mortali tñ scdm cōscientiā scrupolosaꝫ estimat se esse in peccato.
Sol. Talis debet vel conscientiam scrupulosam deponere. vel a
celebratione debet abstinere.

Du. ix. Quid agendū sit si sacerdos postq̄ vel missam incepit
vel ad incipiendū est p̄paratus recordat peccati mortalis de quo
non est confessus. Sol. Talis debet penitere cū proposito confi-
tendi ꝛ satisfaciendi. ꝛ si habere possit confessorem statim confi-
teatur. nisi hoc absqꝫ graui scandalo fieri non possit.

Du. x. Vtrū perpetrās peccatū luxurie ꝛ statim post hoc pe-
nitens ꝛ confitens possit licite eodē die celebrare. Sol. Non li-
cet. sed abstinere debet ad minus per viginti quattuor horas. vt
supradictum est arti. ij. de polluto pollutione nocturna.

Arti. v. Resoluens septem dubia que occurrunt circa ieiuni
um sobrietatem ꝛ somnum ministri celebraturi.

Du. j. Vtrū sacerdos nō ieiunus possit cōficere ⁊ celebrare. Sol. Duplex est ieiuniū. Vnū est ecclesie quo scꝫ quis vnā commestionē vnius diei nō trāsgredit. ⁊ hoc nō soluit per sumptionē medicine vel alioꝝ que nō nutriūt. dummō in parua quātitate sumunt. Tale ieiuniū non nocet celebranti. Aliud est ieiuniuꝫ nature qd est priuatio cuiuscūqꝫ suscepti in stomachū. vl̓ viā ad stomachū per modū cibi vel potus siue nutriat siue non. vel p se vel cuꝫ alijs. Suscepti dicimus a principio diei a quo quis dicit ieiunus. hoc est a media nocte. Et tale ieiuniū requiritur ad celebrantē. Vnde si quis nō sit hoc mō ieiunus. q̄uis posset conficere ⁊ celebrare. tñ nō debet: qꝛ grauiter peccaret. Et ideo cū quis est plures missas eodem die celebraturus. non debet sumere ablutionis vinū nisi in vltima missa. vt ⁊ inferius circa resolutioneꝫ vltimi dubij. articulo. v. huius capituli dicetur.

Du. ij. Quid agendū si quis post missam inceptam recordet̄ se ieiuniū soluisse. Sol. Si recordet̄ hoc ante ꝯsecrationē tutius est ꝙ cesset nisi graue scandalū timeat. Si post ꝯsecrationē. ꝓcedat ⁊ ꝑficiat. nō obstante ꝙ nō sit ieiunus. quia preceptū de perceptione sacramenti maius est ꝙ̄ preceptum quod a ieiunis sumatur

Du. iij. Vtrū trāsglutiens reliquias q̄ post comestionē in ore remanserūt possit celebrare. Sol. Si casualiter transglutiantur non impediunt celebrationē qꝛ nō traijciunt per modū cibi. sed saliue cui ꝯmiscent̄. Si v° studiose id fiat abstinendū est.

Du. iiij. Quid si quis gargarisando vel os mūdando parū de aqua aut de vino transglutiat. Solo. Sicut in dubio p̄cedenti.

Du. v. Si quis tarda hora comederit vel biberit ⁊ nondum digesserit vtrum ei liceat celebrare. Sol. Si ex hoc nō reddatur multū indispositus ad debite celebrandū tunc licet. Si vero ex hoc multuꝫ perturbetur ⁊ indisponatur tutius est vt abstineat. Vnde dicit glo. circa cano. Nihil. vij. q. Si quis etiam ante medium noctis comederit. ⁊ adhuc sentiat eructationes ex non digestione cibi. ꝙdiu sentit cibum non celebrabit.

Du. vj. Vtrum patiens vomitū vel iā passus licite possit celebrare. Sol. Si quis ex infirmitate sustineat illam passionē debet abstinere quousqꝫ sanetur.

Du. vij. Quid si per totam noctem non dormierit. Sol. Sicut in precedenti dubio. Dicit enī glo. in. c. Constituerit. de actu de vinolento qui in taberna pernoctauit ⁊ altera die nulla premissa dormitōne celebrauit. ꝙ non videtur ieiunus. sed pransus celebrasse. ꝓpter indigestionem. Et glo. circa cano. sacramēta. de conse. dist. j. Ieiunium inquit dico celebrata digestione.

Arti.iiij. Resoluens quinqz dubia circa celebrationis absti-nentiam eiusdemqz frequentiã occurrentia.

Du.j. Utrũ liceat sacerdoti abstinere omnino a celebratione Sol. Si sacerdos per sententiã ecclesie sit ordinis executione priuatus vel ex debilitate aut egritudine factus sit impotẽs vel ineptus ad celebrandũ. tunc non tenetur celebrare. Si vo non sit priuatus potestate celebrandi aut al's factus impotens tũc non licet ei omnino abstinere. quin saltem teneri videat ad celebrandum in precipuis festis. ⁊ maxime in illis diebus in quibus christifideles cõmunicare consueti sunt.

Du.ij. Utrũ expediat sacerdoti vt frequenter celebret. Solutio. Si frequenter sit ad celebrandũ dispositus expedit vt frequẽter celebret. Gratissimũ eñ sacrificiũ illd est dño. ⁊ magnas atqz inenarrabiles hoc sacramentũ ṽtutes bz. ideo putile est sepius celebrare ⁊ sumere. vt fructus eius frequentius percipiat.

Du.iij. Utrũ liceat alicui quottidie celebrare. Solutio. circa vsum huius sacramenti ex parte celebrantis ⁊ sumentis duo requirunt. Primũ est desideriũ cõiunctionis ad christũ. qd fit per amorem. Scdm est reuerentia que ptinet ad timorem. Primum istorũ incitat ad quottidianã hui' sacramẽti frequẽtationẽ. secũdũ vo retrahit. Uñ si qs experimẽtaliter cognouerit ex quottidiana celebratione feruorẽ amoris augeri ⁊ reuerentiã nõ minui talis quottidie celebret. Si qs autẽ senserit p qttidianã frequẽtationẽ reuerentiã minui ⁊ feruorẽ non multum augeri. ille interdũ abstineat. vt cũ maiori reuerentia ⁊ deuotione postea celebret

Du.iiij. Utrũ qs sic dispositus vt laudabiliter possit celebrare. ⁊ possit etiã laudabiliter pter sacramenti reuerentiã abstinere. melius ac laudabilius faciat a celebratione abstinendo q̃ celebrando. Sol. In tali casu melius salubrius ⁊ laudabilius est vt celebret q̃ q abstineat. Nã ex celebratiõe multos fructus huius sacramenti percipere potest. vt patz ex resolutione secũdi dubij precedẽtis quibus abstinendo priuatur. Celebratio preterea ex charitate pcedit. abstinentia vero ex timore. vt patz ex resolutione tertij dubij. Charitas aũt timori prefertur. Nec validũ est q abstinens se putat postea melius fore dispositum quia fieri potest q minus fiat dispositus. Incertũ est etiam si vnq̃ deinceps sit celebraturus. Stat etiam q celebrando assequatur aliquam gratiam specialem. quam abstinendo non potest acquirere: nec vnq̃ fortassis recuperabit.

Du.v. Utrum liceat alicui plures missas vno die celebrare. Sol. In die natiuitatis dñice põt quis tres missas celebrare vt habetur de ce. missa. cõsuluisti. Addunt doctores quattuor casus

necessitatis in qbus pôt qs duas missas celebrare Primus est cū in die festo occurrit necessitas vt preter missam diei dicat missa pro defunctis. Secundus casus est cū necessitas infirmoꝝ exigit vt viaticū pro eis cōsecret. Tertius casus est cū supueniūt pegrini aut occurrunt nuptie celebrationē exigentes. Quartus casus est cū ꝓpter defectū sacerdotū vel paupertatē ecclesiaꝝ vni sacerdoti plures ecclesie cōmendant. al's non licet nisi vnam missam in die celebrare. vt habet de cōsecra. dist. j. Sufficit Hoc autez cauendū est cum quis plures missas vult celebrare. ne ablutionem sumat nisi in vltima. vt sic ieiunus maneat ꝛ celebret.

Capitulum tertium de dubijs circa locum celebrandi occurrentibus duos continet articulos.

Arti. j. Resoluit quinqz dubia circa locum celebrādi cōmunem videlicet ecclesiam incidentia.

Du. j. Quis sit locus cōmunis debitus ꝛ cōueniens ad celebrandum missam. Sol'. Regulariter sola ecclesia consecrata.

Du. ij. Vtrū ne quis possit licite qñqz extra ecclesiā celebrare. Sol'. Potest de licentia episcopi vel superioris. dūmodo habeantur necessaria ad celebrationem requisita.

Du. iij. Quid si in terra vel regiōe aliqua nō inueniat aliqua ecclesia consecrata propter destructionem ꝛ vastationez ecclesie. Vel si qs in itinere cōstitutus ꝛ ꝑsertim in nauigatione vbi non potest habere ecclesiā. vel constitutus in aliq̄ exercitu. vel in aliquo cōsimili occurrente casu. Vtrū ne qs possit alibi q̄ in ecclesia celebrare. etiam sine licentia episcopi. Sol'. In talibus casibꝰ bene potest. si habeantur ibi omnia necessaria ad celebrationem misse requisita. potest em̄ celebrare sub domo vel sub tentorio.

Du. iiij. Vtrum in mari vel in fluminibus in quibus naues frequēter agitant liceat alicui celebrare. Sol'o. Nullo modo debet ꝓpter periculū effusionis sanguinis xp̄i.

Du. v. Vtrū in omni loco cōsecrato liceat celebrare missam. Sol'. Non. si em̄ locus sit interdictus. siue a iure vt si pollutus sanguine vel semine. siue a iudice. videlicet per sententiā interdicti latam contra locum illū. non licet ibi celebrare. Et faciens contrarium in hoc casu incurrit irregularitatem.

Arti. ij. Resoluit sex dubia que circa locum ꝓprium scz altare occurrere possunt.

Du. j. Vtrū in ecclesia vel alibi possit qs licite celebrare sup aliquo alio q̄ super altari. Sol'o. Non licet nisi super altari vel

fixo siue stabili. vel portatili siue viatico. quod potest poni super mensam vel arcam vel aliud huiusmodi.

Du. ij. Quale debeat esse altare super quo celebrare licet. Solutio. Altare debet esse lapideū. cōsecratū. nō enormiter factum.

Du. iij. Quibus altare debeat esse coopertum ꝛ ornatum. Solutio Duabus pallis ꝛ corpali cōsecratis de lino puro factis nullo colore tinctis. sed totaliter albis mundis ꝛ nitidis.

Du. iiij. Utrū semp liceat sacerdoti super quolibet altari cōsecrato celebrare. Sol'. Non semper licet. nam postꝙ episcopus aliquis super aliquo altari celebrauerit. non licet illo eodem die alteri sacerdoti super illo altari celebrare. nisi de licētia episcopi.

Du. v. Quantū debeat esse altare portatile. vt sit aptum celebrationi super eo fiendo. Sol'. Tantum esse debet. vt possit recipere pedem calicis et hostiam ꝛ ꝙ sacerdos manus super ipsum cum hostia tenendo cōuenienter consecrare possit.

Du. vj. Quid si sacerdos aliqḋ de p̄dictis requisitū omittat. vtrū scz cōsecret celebrādo. Sol'. Si ꝯobseruet alia ad cōsecrationē necessaria. cōsecrat. sed tn̄ grauiter peccat scienter omittens.

Capitulū quartū de dubijs occurrētibus circa tp̄s cōgruū quo celebrari dꝫ. duos habēs articulos.

Arti. j. Resoluit quattuor dubia occurrentia circa tēpus celebrandi cōmune videlicet circa diem.

Du. j. Utrū indifferenter in nocte ꝛ in die liceat alicui missaꝫ celebrare. Sol'. Non licet regulariter nisi in die. hoc enim sacramentum ad tempus gratie ꝑtinet. quod per diem significatur. Unde ꝛ saluator dixit. Me oportet operari donec dies est.

Du. ij. Utrum ne aliquando liceat in nocte celebrare. Sol'. Solum in duabus noctibus licet. videlicet in nocte natiuitatis christi. ꝛ in nocte dominice resurrectionis.

Du. iij. Utrū ne liceat aliqn̄ ante initiū diei celebrare. Sol'o. In tribus casibus licet. Primus si necessitas postulet. vt si contingat aliquē infirmari ad mortē. ꝛ non habeat hostia cōsecrata pōt sacerdos celebrare ꝛ consecrare. Scd̄us casus est. si ep̄us sit in itineratiōe. tūc pōt ante diē celebrare vel facere celebrari corā se. Tertius casus est. si quis habeat dispensationē ab ep̄o vel superiore vt possit celebrare ante diem. tunc bene potest. al's nō est tutum. nisi aliqua rationabilis ꝛ vrgens necessitas sup̄uenerit.

Du. iiij. Quid si q̄s celebret credens dieꝫ iam incepisse. sed tn̄ nondum inceperit. Sol'. Quia quod parū distat. nihil distare videtur. talis excusatur. precipue si deuotio id exposcerit.

Arti.ij. Resoluit tria dubia que se offerunt circa tempus celebrandi proprium. scz circa horam.

Du.j. Qua hora diei liceat missam celebrare. Sol. Misse solennes siue publice scdm canones tribus horis celebrari debent. vicz hora tertia in diebus festiuis. hora.vj. in profestis diebus. et hora nona in diebus ieiuniorum. In hoc tn̄ obseruāda videt̄ deberi cōsuetudo regionis vel religionis. Priuate vero misse celebrari possunt a pncipio diei vsqz ad horā nonā. hoc ē vsqz ad meridiē.

Du.ij. A quo tempore sumendū sit principiū diei. Sol. Principium diei nō est accipiendū ab ascensu solis sup nostrū horisontem. sed debet accipi ab illa hora qua radij solares incipiunt illuminare nostrū hemisperiū qd dicit̄ principiū aurore. et incipit fulgere vna hora et quinta pte vnius hore añ corporalē solis ortum.

Du.iij. Quid si quis celebrādo nō obseruet tempus debitum. Sol. Si obseruet alia ad consecrationem necessaria consecrat nihilominus. Sed tamē si ex contemptu vel scienter tempus debitum non obseruauerit mortaliter peccat. faciens contra constitutionem et consuetudinē generalem ecclesie romane.

Capitulum quintum de dubijs que

incidunt circa materialia exteriora que ad ornatum vel congruentiam celebrationis requiruntur tres continet articulos.

Arti.j. Resoluit quinqz dubia. que circa vestes et indumenta sacerdotalia insurgere possunt.

Du.j. Vtrū sacerdos celebraturus specialibus debeat indui vestibus. Sol. Sic congruuz em̄ est vt quibus sacerdos vsus fuit in sua ordinatione. etiam vtatur illis in celebratione. Et quia in susceptione ordinis specialibus vestibus indutus fuit. ideo et talibus vti debet in celebratione.

Du.ij. Quot et que sunt huiusmodi vestes vel indumenta. Sol. Simpliciū sacerdotum sex sunt indumēta. scz amictus siue humerale. alba. cingulū. manipulus. stola et casula.

Du.iij. Vtrū requirat̄ q talia indumēta sint benedicta siue consecrata. Solo. Sic. debent em̄ esse sacrata munda et honesta. nec alijs vsibus q ecclesiasticis et deo dignis officijs deputanda.

Du.iiij. Vtrū celebrans absqz vestib⁹ et indumētis bn̄dictis efficiat̄ irregularis. Sol. Nō qr nō inuenit̄ hoc in iure positum verūtn̄ sciēter vl' ex ignorātia crassa hoc faciēs grauiter peccat.

Du.v. Vtruz necessario requiratur q tales vestes vel indumenta ceteraqz correquisita sint munda et nitida. Sol. Sic nam vt habetur in ca. relinqui. de custodia eucharistie clericis preci

pitur vt oratoria. vasa. palle. corpalia. z vestimēta munda z nitida cōseruentur. Quod autē precipitur imperatur. z qd imperatur necesse est fieri. Si nō fiat. penā habz. vt habetur. xiiij. q. j. c. qd precipitur. De igitur illis qui maiorē curā adhibent vt linthiamina vel proch pudor si phas est dicere femoralia sua sint munda et nitida. q̄ ea sup quibus locari z tractari debet sacratissimum ac mundissimū corpus iesu christi.

Arti. ij. Resoluit quattuor dubia. que circa vasa ad celebrandum oportuna occurrere possunt.

Du. j. Vtrū ad celebrationē missarū requirātur aliqua vasa specialia. Sol. Sic. potiori ratione q̄ vestes speciales. ꝓpter corpus z sanguinē xpi. vt decēter z reuerēter ibi possint collocari.

Du. ij. Quot z que sunt huiusmodi vasa. Solutio. Talia vasa sunt duo. scilicet calix z patena que necessario requiruntur ad misse celebrationem.

Du. iij. De qua materia debent esse ista vasa. Solutio. Hec vasa debent esse de auro vel argento. nisi paupertas obsistat. In quo casu sufficit q̄ sint de stanno.

Du. iiij. Vtrū requiratur q̄ talia vasa sint cōsecrata. Sol. Sic fortiori rōne q̄ vestes ꝓpter causam superius expressam.

Arti. iij. Resoluit octo dubia occurrentia circa circumstantias z alia exteriora requisita in misse celebratione.

Du. j. Vtrū. liceat alicui sine libro missali celebrare. Sol. Nō licet alicui. etiā si oīa memoriter sciret. Sed debet habere librum in quo ad minus missa dicenda cū canone cōtineatur. et hoc ꝓpter periculū erroris. q̄ ex obliuione vel distractiōe contingere pōt.

Du. ij. Vtrū liceat alicui sine igne z sine lumine candele celebrare. Sol. Non licet. In lege eīn scriptum est. Ignis in altari meo semp ardebit. qd in celebratione huius sacramenti maxime obseruandū est. vbi ille immolatur tractatur et sumitur. qui est candor lucis eterne. z qui venit ignem mittere in terrā zc̄.

Du. iij. Vtrū sacerdos solus nullo presente licite possit celebrare missam. Sol. Nullo modo licet. sed ad minus vnus debet esse presens. qui sacerdoti celebranti ministret. z in persona ecclesie vel totius populi sacerdoti respondeat.

Du. iiij. Cuius cōditionis z qualitatis debeat esse ministrans Sol. Ministrans debet esse masculus z clericus. aut saltē sciens ministrare z respondere celebranti Et si fuerint plures ministrātes debent etiā esse hmōi cōditionis. vt notatur in cap. hoc quoqz de conse. dist. ij. z in glo. ibidē. Vnde patz q̄ nulli femine (etiā si sanctimonialis fuerit) licitū est ad missam ministrare.

Du.v.Quid si ministrans aliqua causa vł occasione recedat de altari dimittendo celebrantē solum.reuersurus tamen vtruꝫ celebrans debeat procedere in missa.vel cessare donec ministrans redierit.Solˀ.Procedere debet quousqꝫ aliquid occurrat in quo indigeat ministerio administrantis.

Du.vj.Quid si ministrans recedens non reuertatur.Solo. Sacerdos celebrans necessitate cōpulsus vicem administrātis suppleat respondendo ⁊ ministrando sibipsi.vel aliū vocet.

Du.vij.Quid de sacerdote incluso vel heremita ⁊ solitario. an scꝫ solus celebrare possit.Solˀ.Si ei non suffraget copia mini strantis.solus celebrare potest.al's aūt nō.vt notat in glo.circa solutionē.iiij.dubij allegata.

Du.viij.Quid si quis omittat aliquod p̄dictorꝫ.Solˀ.Cuius cōsecret.scienter tamē vel ex ignorantia crassa omittens grauiter peccat.vt etiam circa superiora dictū est.

Capitulum sextum de dubijs que occurrunt in ceremonijs cōsuetis ⁊ obseruādis in missa ⁊ circa eā. tam in agendis q̄ in dicendis.tres includens arti.

Arti.j.Resoluens decem dubia que oriuntur circa agenda et dicenda ante missam.

Du.j.Vtrū celebrās missam aliquid specialiter agere debeat ante missam.Solˀ.Sic.cum enī omne quod agere intēdimus per studiū cōsiderationis preuenire debeamus vt sic ad id quod agēdum est p̄paremur.maxime decet vt fiat circa hoc dignissimū officiū.ne quis impreparatus accedens.iudicium sibi manducet ⁊ bibat.Prerequiritur itaqꝫ debita ac sufficiens p̄paratio sacerdotis.qua ita efficiatur dispositus ⁊ ydoneus.vt digne ad celebrandum possit accedere.Vnde et scriptum est.Ante orationeꝫ prepara animā tuā.

Du.ij.In quo consistat debita ⁊ sufficiens preparatio sacerdotum celebrantiū.Solutio.Preparatio illa cōsistit in debita ⁊ sufficienti conscientie mundificatione ⁊ adornatione.que prerequirunt debitā suiipsius probationem.id est diligentem cōscientie sue examinationē.f'm q̄ Apostolus Chorintheos monet ita scribens.Probet aūt seipsum homo ⁊c̄.

Et ita ex toto tria in genere requiruntur ad debitā sufficientē ⁊ dignam preparationem scꝫ.
Probatio
Purgatio cōscientie.
Adornatio.

Du.iij.Qualiter ⁊ in q̄bus seipsum p̄bare ⁊ examinare debeat.Solˀ.Primo ⁊ ante oīa debet cū diligentia cōscientiā suā dis-

cutere ⁊ examinare. presertim a proxima cõfessione debite facta. Siue interea inciderit in excõmunicationẽ. irregularitatem. vł suspensionẽ aut aliquod aliud hmõi impedimentũ. Scđo diligẽter prospicere debet si ne interea aliqua mala precipue mortalia cõmiserit. Siue aliqua bona ad que obligatur omiserit. vel negligenter persoluerit. Tertio si aliqua huiusmodi inuenerit an ex toto corde de istis doleat. ⁊ ea ꝓpter deũ quẽ offendit detestetur Quarto an habeat firmum ꝓpositum emendandi vitam suaꝫ et ab omnibus mortalibus cauendi in futurum ꝓpter deũ Quinto an intendat omnia confiteri ante accessum ad celebrationem. et iuxta arbitrium confessoris pro eis satiffacere. Sexto vtrum habeat rectam fidem cum debita intentiõe ⁊ conatu ad debite et deuote celebrandum. Septimo an debitam diligentiam in discussione ⁊ examinatiõe p̄dictorũ adhibuerit. Hec diligẽter animaduertant sacerdotes concubinarij. lusores. crapulosi. ebriosi. et alij ꝯsimiles in damnabili statu viuẽtes. Pensentqꝫ studiose qualiter ad celebrandum accedant. ⁊ que eos vltio diuina expectet.

Du. iiij. Quanta requiritur diligentia in examinatione predicta vt sufficiens reputetur ⁊ debita. Sol. Tanta requirit̃ quã tam quis faceret in magno ⁊ arduo negotio ꝓ magna et ardua re lucranda. aut graui incõmodo vitando ⁊ iuxta possibilitateꝫ hũane fragilitatis. Vñ si quis huiusmodi diligentiã in cõsciẽtie sue examinatione nõ fecerit. indigne ad istius sacramenti celebrationeꝫ atqꝫ sumptionẽ accedit. quia impreparatus. ⁊ ita dominici corporis ⁊ sanguinis reus iudicabit̃.

Du. v. Quõ possit q̃s esse aut fieri certus ꝙ debitam ⁊ sufficientem diligentian in pretacta discussione fecerit. Solo. Ex quo hic nõ requiritur euidens certitudo. cũ illa absqꝫ diuina reuelatione haberi nõ possit. sed exigit̃ solũ certitudo moralis siue ciuilis sicut in alijs agibilibus humanis. potest quis ex ꝓbabilibus cõiecturis post examinationẽ de debita diligẽtia factã. satis scire ⁊ certus esse an debitã diligentiã fecerit vł nõ fecerit in discussione precedentiũ. ⁊ hoc sufficit quẽadmodũ et etiã dictũ est supra. capi. ij. arti. iij. de certitudine essendi absqꝫ peccato mortali.

Du. vj. In quo cõsistat debita ⁊ sufficiẽs cõscientie purgatio Sol. Talis ꝯsistit post debitã examinationẽ factã in pctõꝝ p̄sertim mortaliũ ⁊ aliorũ impedimentoꝝ si que ꝑ discussionẽ inuenta fuerint. totali ⁊ omnimoda remotione vel expulsione. Ad quã expulsionẽ tria p̄cipue requirunt̃. Primũ est vera et ꝑfecta cõtritio ⁊ peccatoꝝ detestatio ꝑ quam quis deo quem offendit recõciliatur. Scđm est pura ⁊ integra confessio. Tertiũ est recta ⁊

debita absolutio. Non enī sufficit ꝙ accedens ad celebrandū sit per contritionē recōciliatus deo. sed etiā requirit ꝙ sit recōciliatus ecclesie. vt digne suscipiat sacramentuꝫ vnitatis ecclesie. qđ fit ꝑ absolutionē. que p̄requirit confessionē. Et ideo si q̇s in peccato mortali existēs q̄tumcūqꝫ cōtritus ad celebrandū accedat nō cōfessus ꝛ absolutus mortaliter peccat. nisi in casu sequenti.

Du. vij. Quid agendū sit si quis nō possit habere copiā confessoris. Sol'. Differat quousqꝫ confessorē habuerit. ꝛ hoc si sine scandalo fieri possit. Si autē scandalum immineat celebret cum contritione et ꝓposito confitendi tempore congruo. Si tamē ex negligentia sua confessor desit specialiter doleat.

Du. viij. Quibus ornamentis conscientia celebraturi debeat esse adornata. Sol'. Necesse est ꝙ celebraturus sit ornatus recta fide. debita intentione. ꝛ sufficienti conatu ad digne celebrandū. Decens est etiam vt sit ornatus humilitate castitate iusticia ꝛ ceteris virtutibus. que per vestes sacerdotales significantur.

Du. ix. Vtrū celebraturus teneatur dicere horas canonicas ante celebrationē. Sol'. Ad minus tenetur dicere matutinas ante celebrationē alioquin mortaliter peccat. Ad alias autem horas non tenetur ante missam nisi aliqua specialis constitutio eū ad hoc obliget. Congruū tamen est vt dicantur prime ante celebrationem. ꝛ in ceteris obseruetur cōsuetudo dyocesis.

Du. x. Vtrū sint aliqua alia dicēda vel agenda ante celebrationem misse. Sol'o. In hoc attendenda est consuetudo dyocesis vel religionis sue. Vnde vbi cōsuetum est dicere istos psalmos. Q̄ dilecta. Benedixisti. Inclina. Credidi. De profundis. cuꝫ quibusdam precibus ꝛ collectis. Vel etiam quidā psalmi ꝛ orationes ad lotionem manuū. ꝛ induitionem sacrarum vestium. ꝛ in accessu ad altare. non sunt ista omittenda. Solet etiam p̄mitti confessio generalis publica. ꝛ osculatio altaris. ꝛ apud quosdā thurificatio. que suo modo etiam obseruanda sunt.

Arti. ij. Resoluens quattuordecim dubia occurrentia circa dicenda ꝛ agenda in missa.

Du. j. Que sint dicenda ꝛ agenda in missa. ꝛ quō. Sol'. Omnia illa sunt dicenda ꝛ agenda ꝛ eo modo quo ordinatio ac consuetudo dyocesis vel religionis celebrantis obseruari precipit.

Du. ij. Vtrum sacerdos in missa possit aliqđ aliud dicere q̄ in missali teneat. Sol'o. Magis expedit ꝙ nihil aliud dicat. potest tamen cogitare aliqua deuotionē excitantia. Vnde si effectū habeat ad aliqua dicenda. illa cogitet mente.

Du. iij. Vtrū verba canonis debeāt dici secrete. sicut ꝛ oratio

nes que secrete vocantur. Solo. Sic propter multas causas q̄s non opus est hic recitare.

Du. iiij. Utrū cetera preter canonem ꝛ secretā vel secretas si plures accipiant̄ debeant alta ꝛ audibili voce dici. Sol. Sic. nō eñ sine causa ecclesia fecit distinctionē inter canonē ꝛ alia dicenda per hoc eñ excitant̄ astantes. Si tñ solus ministrās assit. qui fortassis (vt apud quosdam religiosos ꝯsuetū est) postea sit celebraturus ꝛ subministratione se aliqualiter recolligat meditādo nō videt̄ hac de causa necessariū. debꝫ tñ consuetudo loci seruari.

Du. v. Utrū in memorijs viuorum ꝛ mortuorum debeat aliquorum fieri nominatio. Sol. Non est necesse. potest tamē eos nominare ꝓpter deuotionem agendam.

Du. vj. Utrū sacerdos cupiēs aliquorꝫ nominatim habere memoriam possit ante celebrationem hoc facere. Sol. Expedit vt ita faciat. presertim si publice sit celebraturus vel si multorū memoriā nominatim habere velit. Sicut etiam expedit vt celebraturus volens dicere aliqua specialia pro maiori deuotione excitanda circa sumptionem sacramēti. hoc faciat ante celebrationem. vel etiam sub celebratione si missa in notis cantetur.

Du. vij. Utrū requirat̄ attentio celebrantis circa dicenda et agēda. Sol. Quēadmodū nō necessario requirit̄ actualis intentio. vt supra. c. iij. arti. iij. circa resolutionē tertij dubij dictū est. Ita etiā nō necessario requirit̄ actualis ꝛ cōtinua attentio. virtualis tñ attentio semꝑ necessaria est. Est aūt virtualis attentio virtus quedā relicta ex actuali attentione p̄uia. ꝛ intētione perseuerandi in tali actuali attentione. Debet tamē sacerdos adhibere diligentiā vt actualē attentionē retineat.

Du. viij. Utrū ad debite ꝛ digne celebrandum requirat̄ deuotio in celebrāte. Sol. Deuotio duobus modis potest accipi. Primo pro voluntate prompte tradendi se ex dilectione ad ea q̄ pertinent ad dei famulatum. Secundo pro feruore dilectionis. quo mens cū quadā suauitate et delectatione eleuetur ad deū. Et f̄m vtrunqꝫ modum duplex potest esse deuotio Quedam eñ est actualis. quando scꝫ actualiter volūtas prompte se tradit diuino obsequio. vel mens actualiter seruet in dilectione. Alia est virtualis. vt cum ex actuali ꝛ preuia deuotione relinquit̄ quedam virtus q̄ ad actus sequētes cōcurrit. Circa actualē deuotionē duo sunt cōsideranda. scꝫ deuotio ipsa. ꝛ conatus ad acquirendū eaꝫ. Circa officiū etiā misse duo attendēda sunt scꝫ misse celebratio ꝛ ad celebrandū debita preparatio. Sacerdos itaqꝫ celebraturus in ꝑparatione circa examinationē ꝛ ꝓbationē suiipsius, tenetur

habere deuotionē primo mō dictam actualiter. ho mīs enī est pre
parare animū. De hac deuotione videtur esse intelligenda glosa
prima Chor. xj. dicens. Indignus est qui non deuota mente ac-
cedit ad eucharistiā. Ad deuotionē vero secūdo modo dictaꝫ
actualiter habendā non tenetur. Ille enī feruor dilectionis a do-
mino gratuite datur. Unde aliqn̄ desideratus dari denegat̄ vel
datus alicui subtrahit̄ scdm̄ ꝙ dispositio eius meret. vel scdm̄ ꝙ
saluti sue dominus nouerit expedire. Veruntamē celebraturus
tenetur toto conatu illū feruorē desiderare. ⁊ possibilem diligen
tiam abhibere. faciendo totū quod in se est vt sibi detur. Niten
do oēm teporē. distractionē. ⁊ euagationē mentis expellere. et si
aliq̄d hmōi occurrat. deliberate non tenere. hoc enī faciendo nō
censetur indignus sed sufficiēter deuotus accedere. Uñ si ꝓ tūc
ille feruor ei nō detur. nō debet ꝓpter hoc a celebratione abstine-
re. sed absqꝫ scrupulo celebrare. In ip̄a aūt celebratiōe nō requi
rit̄ de necessitate deuotio actualis primo mō accepta. sed sufficit
⁊ etiā requirit̄ virtualis ex actuali precedente relicta. Licet etiā
nō requirat̄ actualis deuotio scd̄o mō dicta. eo ꝙ nō est in libera
potestate nostra requiritur tamē ⁊ sufficit desideriū cum possibi
li conatu actuali ad acquirendū illā deuotionē. ita ꝙ celebrās fa
ciat qd̄ in se est. cor sursum eleuādo. ꝓut ⁊ ip̄e astantes excitat ⁊
hortat̄. cū dicit Sursum corda ⁊c̄. Circa qd̄ dicit Ciprian⁹ pa
pa. vt habet̄ de cōse. dist. j. c. quādo. Ideo sacerdos p̄fatione pre-
missa parat fratrū mentes dicendo. Sursum corda. vt dū respō
det plebs. Habemus ad dñm. admoneat̄ nihil se aliud ꝙ̄ domi-
nū cogitare debere. Claudatur contra aduersarium pectus. ⁊ so
li deo pateat. nec ad se hostem dei venire patiatur. Hec ibi.

Du. ix. Utrū celebrās debeat stare capite discooperto. Sol'.
Sic. vt habetur de cōse. dist. j. c. nullus. Nisi occurrat rationabi
lis causa cooperiēdi. Unde si q̄s absqꝫ tali causa stet discooper
tus. grauiter peccat. vt habetur ex eodē canone.

Du. x. Cum quo debeat fieri ablutio post sumptionē sangui-
nis. Sol'. Cum vino. vt habetur in. c. ex p̄te. de cele. misse. Cuius
ratio inferius in vltimo capitulo reddetur.

Du. xj. Utrum sacerdos post missam inceptam licite possit
desistere. officium suū non perficiendo. Sol'. Non potest nisi oc-
currat aliqua rationabilis ⁊ sufficiens causa.

Du. xij. Quid agendū si sacerdos post missam inceptam mo-
riatur. vel in talē infirmitatem aut debilitatem inciderit vt nō
possit ꝑficere. Sol'. Si aliquod istorū contingat ante consecrati
onē. non est necessarium ꝙ missa ꝑ alium perficiat̄. potest tamen

fieri si assit alius sacerdos dispositus. ꝛ ille incipiat vbi prior di-
misit. quod si nesciat pōt incipere a principio. Si vero aliqd pre
dictorū cōtingat post consecrationē corporis ꝛ ante consecratio
nem sanguinis. vel post cōsecrationē vtriusqȝ. tūc debet suppleri
ꝛ pfici missa per aliū dispositū. Si aūt cōtingat hoc in platione
verborꝝ cōsecratiōis hostie. vbis iā in pte platis. similiter pfici-
atur p aliū. q incipiat ibi Qui pridie. Et si hoc cōtingat in con se
cratione sanguinis. incipiat ibi. Simili modo. Sic etiā agendū
videt cū dubitat vtrū prior sacerdos inceperit vba consecratio
nis pferre ꝛ non pfecerit. Nec reputandū est tūc fieri iteratio-
nem: quia non intelligitur iteratū quod ambigitur esse factum.

Du. xiij. Quid agendum si celebranti sanguis p nares erum-
pat ꝛ fluit. Sol. Pausare debet reclinādo vel sedendo donec flu-
xus cesset. Cauere autem debet ne vestes vel aliqua sacra per san
guinem coinquinentur recipiendo illum vl aliquo vase vel pan
niculo. prout discretioni sue melius conuenire videatur. Si aūt
ille fluxus restringi non posset neqȝ sacerdos officiū pficere. tūc
agendum est vt in casu dubij precedentis.

Du. xiiij. Quid agendum si sacerdos omittat aliquid vel ali
qua de dicendis vel agendis in missa. Sol. Si obseruet ea que ne
cessario ad consecrationē requirunt cōsecrat. sed tamē grauiter
peccat si scienter omittat aliqd notabile ex institutione vel ꝯsue
tudine ecclesie ad hoc officiū requisitū. vtputa misse introitum
Epistolam. Euangeliū. vel quid huiusmodi. Si aūt aliquid mo
dice reputationis vel ex negligētia aliquid omittat minus pec-
cat. Diligentissime tamen cauere debet ne hoc contingat.

Arti. iij. Resoluit quattuor dubia que occurrunt circa dicen
da agenda ꝛ cauenda post misse celebrationem.

Du. j. Vtrū aliqua specialiter sint dicenda post misse celebra
tionem. Sol. Sic pmo nāqȝ ꝛ ante oīa dicende sunt corde et ore
debite ꝛ deuote gratiarumactōes. Cuȝ em̄ vt ꝛ ipse celebrans in
prefatione protestat dignū ꝛ iustū sit atqȝ equū ꝛ salutare vt sem
per ꝛ vbiqȝ domino gratie agant. quia in nullo loco vel tem pore
nobis beneficia sua clementer largiri cessat. dignissimū. iustissi-
mū ꝛ equissimū est. vt hoc fiat post huius beneficij pceptionē. et
tanto diligentius atqȝ deuotius quāto inter omīa beneficia ho
minibus a deo collata. illud vnū de maximis habet. Non solum
aūt ideo gratias agere debȝ celebrans. ne pter ingratitudinem
de tanto beneficio grauius iudicet a dn̄o. sed ꝛ vt de tali gratias
debitas exhibens. potiorū beneficiorꝝ dignus efficiat. ꝛ precipue
vt ad cristianam celebrationem vel saltem spūalem istius sacra-

menti sumptionē. ad quā semp̱ tenetur esse dispositus. preparatio red dat. Semp enī celebratio p̄cedens. dispositio ac preparatio esse debet ad sequentem. Magis aūt attendenda est in hmōi gratiarū actiōe feruida cordis deuotio. q̄ prolixa labiorū oratio

Du. ij. Utrum post celebrationē aliqua etiā singulariter sint agenda. Sol. Sic. debet enī is qui celebrauit in omnibus timorate. virtuose et exēplariter se habere. et in bonis occupatiōibus exercitijsq3 salutaribus. consolationem et delectationez querere vt in meditando psallendo. orando. studendo. scribēdo. legēdo. docendo. et horas canonicas debite p̄soluendo. ita vt et dyabolus nunq̄ eū ociosum inueniat. et ad futura dona paratior fiat.

Du. iij. Que sint sacerdoti post celebrationem cauenda. Sol. Maxime cohibēda est lingua ne loquat levia. inutilia. scurrilia. vel dolosa verba. Sic etiaz visus cohibendus est ne videat vana et suo modo sensus ceteri sunt caute custodiendi. precipue etiam crapula et ebrietas fugienda. ioci ac ludi vitandi. Et vt hec facicilius fieri possint studendū est sumopere. vt dicit btūs Grego. q̄ semp̱ animus in suo pondere et vigore seruetur. ne postea eum fluxa cogitatio dissoluat. ne vana etiam leticia mentez subrepat et lucrū cōpunctionis anima p̱ incuriā fluxe cogitatōnis perdat

Du. iiij. Utruz statim post misse celebrationē sit comedendū vel bibendum. Sol. De iure nō debz fieri. Unde de cōsecratōne dist. ij. dicit. Si mane dn̄ica portio editur vsq3 ad sextā ieiunent ministri qui eam sumpserunt. Et si tertia vel qnarta hora acceperint ieiunent vsq3 ad vesperas. Sed de consuetudine hoc ius nō seruatur p̄pter reuerentiā tn̄ tanti sacramenti dignum est vt a cibo et potu abstineat. donec debite gratiar actiōes sint reddite et ita etiā int ea spēs sacramētales verisimiliter existimēt corrupte.

Capitulū septimū de dubijs occurrē

tibus circa materiam ad consecrandū aptam. videlicet panem et vinū. sex comprehendit articulos.

Arti. j. Resoluit sex dubia que incidunt circa panem consecrandum siue hostiam. anteq̄ consecretur.

Du. j. Quis et qualis debeat esse panis vt cōsecrari et ex eo cōfici possit corpus xp̄i. Sol. Debet esse triticeus aqua naturali cōfectus. et azimus. id est non fermentatus.

Du. ij. Quid agendū si sacerdos percipiat panem nō esse triticeum. alia aqua q̄ naturali confectum aut fermentatum. Solō. Si aliquid istoꝝ percipiat ante inceptionē canonis. panem illū remoueat et aptū apponat et sine repetitione procedat. Si post in

ceptionē canonis ⁊ ante verba cōsecratiōis remoueat. vt supra patet. ⁊ canonē reincipiat. hoc videt̄ tutius ⁊ cōuenientius. Si post v̄ba cōsecrationis panis ⁊ siue añ siue post consecrationem sanguinis. ante tñ sumptionē panis remoueat̄ ille panis. et recipiatur aptus panis atq₃ cōsecret̄. vt supra. Panis v̄o supra quē ꝓlata sunt v̄ba ꝯsecratiōis reuerent̄ tractet̄. ⁊ sumat̄ a celebrāte post sumptionē sanguinis vel a ministrāte. Si post sumptiō₃ illius panis ⁊ añ sumptionem sanguinis recipiat̄ de nouo panis aptus ⁊ cōsecret̄ vt supra. atq₃ sumat̄. nō obstāte ꝙ ieiunium sit solutū p sumptionē panis non consecrati. q₂ preceptū de ꝑfectione huius sacramēti maioris est pōderis q̄ꝫ preceptū ꝙ hoc sacramentū a ieiunis sumat̄. Si post sumptionē sanguinis reponatur nouus panis aptus vt supra ⁊ nouū vinū. ⁊ cū repetitione canonis fiat noua consecratio vtriusq₃ atq₃ sumptio, ne sacramentū maneat imꝑfectum. Si vero panis aptus ⁊ debitus haberi non possit ante consecrationē. deserat̄ missa incepta.

Du. iij. Quid agendū si panis appositus ꝑcipiat̄ esse corrupt⁹ Sol̄. Quia panis corruptus dr̄ qui substantia₃ ⁊ speciē panis ꝑdidit. vel ex putrefactione. vel vetustate. vel alio h̄mōi. q̄d ꝑcipi pōt cū cōtinuatis soluit̄. ⁊ sapor. odor. color aliaq₃ accidentia mutata sunt. ideo nō est panis neq₃ ꝯsecrabilis. Si ergo ꝑcipiat̄ aliquo modo℞ circa precedens dubiū expressoꝝ. agatur etia₃ eo modo quo ibidem dictū est.

Du. iiij. Quid agendū si panis nō fuerit appositus. vl̄ post appositionē ablat⁹. ⁊ nō ꝑcipiat̄ donec veniat̄ ad v̄ba cōsecratōnis Sol̄. Apponat̄ panis aptus. repetat̄ canon. ⁊ consecratio illius

Du. v. Quid agendū si panis sit dispositus ad corruptione₃ sicut notari potest ex aliqua mutatione saporis vel odoris vel si habeat foramen vel fractura₃. aut ablata sit aliqua particula vl̄ non sit rotundus vt moris est. vel habeat maculam aut aliū defectum consimilem. Sol̄. Si aliquis istorum casuum occurrerit ⁊ ꝑcipiatur ante consecrationem ꝓpter reuerentiā sacramēti remoueatur panis ille et apponatur alius panis aptus. Si autem alius haberi nō possit. procedatur nihilominus in missa ⁊ perficiatur. nisi defectus in pane adeo notabilis fuerit ꝙ graue scandalum asstantium timendum sit si procedatur. Si vero post consecrationem ꝑcipiatur talis defectus aut in ip̄a cōsecratione tūc procedatur ⁊ ꝑficiatur officiū.

Du. vj. Utrū in aliquo casu sacerdos licite possit legere vel cātare missam ⁊ nō cōsecrare panē siue cōficere corpus xp̄i. Sol̄. In nullo casu licet. grauius em̄ peccat presbyter criminosus qui

se celebrare simulat ꝛ non celebrat. q̄ si celebraret. Prorsus itaqꝫ falsa remedia sunt abijcienda. q̄ sunt veris periculis grauiora.
Arti. ij. Resoluit octo dubia que occurrunt circa panem cōsecratum siue corpus xp̄i ante sumptionē.
Du. j. Utrum sacerdos consecrans panē teneatur sumere.
Sol. Quotiens sacerdos consecrat tenetur ipse sumere.
Du. ij. Utrū in p̄dicto casu teneat̄ semp totū sumere. Sol. Non semp tenetur. Si eñ sacerdos cōsecret plures hostias pro viatico infirmoꝝ reseruādas. vel alijs pro tūc disponēdas. non tenet̄ nisi vnā sumere. Si eñ aliquis sub missa incideret infirmitatem. vbi immineret periculum mortis. ꝛ non haberet̄ alia hostia cōsecrata. debet sacerdos illā quam ipse sumpturus erat totam diuidere. ꝛ partem infirmo dare. Si etiā post sumptionem sanguinis xp̄i ꝛ ablutionis. reperietur aliqua notabilis pticula hostie cōsecrate. vel tota hostia cōsecrata. tūc illa pticula seu illa hostia reseruari debet ꝛ non pro tunc sumi. vt infra tanget̄.
Du. iij. Quid agendū si deprehendant̄ alique pticule sup corporale. palla. vel patena. q̄ de hostia ꝯsecrata sint resolute. Sol. Diligēter recolligant̄. ꝛ sumant̄ cū hostia sumēda. vel sanguine
Du. iiij. Quid agendū si ꝓpter frigus (añ sumptiōꝫ ablatiōis aut aliā causam accidentalē hostia vel ps eius ceciderit in calicē de manu sacerdotis. Sol. Si tota hostia inciderit. nihil iterādū est. sed obseruat̄ ceteris obseruādis. sumat̄ simul cum sanguine. Si vero pars aliqua in manu remanserit. frangatur illa. ꝛ pars vna mittatur in calicē ꝛ procedatur vlterius more cōsueto.
Du. v. Quid agendū si ceciderit hostia cōsecrata vel pars eiꝰ supra terrā vel lapidem. vel pannum. aut aliud consimile. Sol. Statim reuerēter leuet̄. ꝛ reponatur illuc vñ cecidit. pquiratur qꝫ diligenter si alique pticule de hostia resolute ibi remāserint q̄ consimiliter leuent̄. Deinde locus vbi hostia iacuit radat̄ et abrasa comburātur. cineresqꝫ in sacrario reponantur. Et si locus non possit cōuenienter statim radi. circūsignetur ꝛ cooperiatur ne pedibus tangat̄. donec comode radi possit. Si vero sup pannū. vestem. aut aliud hmōi ceciderit. diligenter excutiat̄ pars illa vbi iacuit sup corporale vel patenā. poterit insup lauari. ꝛ aq̄ lotionis in piscinam mitti. Et vbi occurreret casus q̄ sacerdos nō possit cōuenienter vel sine graui scādalo leuare. vel si esset periculū in mora. vt timeretur q̄ animal brutū aut puer sumeret. vel pedibus conculcaret̄. vel aliud hmōi. tunc debet reuerēter leuari a ministrante. vel aliquo alio. etiā laico si non assit alius sacerdos. ꝛ porrigi ad manus celebrantis.

Du.vj. Quid agendū si sacerdos casualiter tangat hostiā cuꝫ naso.mento.barba.veste.vel alio hmōi. Sol. Si notabiliter tetigerit.ita vt verisimiliter timeri possit ꝙ aliqua ꝑticula minima hostie ibidē mãserit adherens.statim post sumptionē hostie vel ante si comode fieri poterit.fricetur cuꝫ extremitate patene super corporale illa pars nasi.menti.vel illius quo tacta fuit hostia. Deinde excutiat᷑ corporale sup̲ patenã.⁊ si aliquid ibi appareat de hostia.sumatur vel mittat᷑ in calicem ⁊ sumatur cum sanguine ⁊ nihilominus post ablutionē digitoꝝ discrete lauetur vł humectet᷑ cū digito eadem pars rei contacte.⁊ abstergatur cum pãniculo abstersiuo quo calix abstergi solet. Si cū veste aut alio consimili tetigerit.excutiatur pars illa super patenam vel corporale.⁊ agatur vt supra tactū est.

Du.vij. Quid agendum si hostia consecrata per ventū vel aliquo alio modo fuerit amota de altari ⁊ amissa. Sol. Fiat diligentissima perquisitio ad inueniendum hostiam.que si inuenta fuerit.reuerenter reponat᷑ ⁊ procedat᷑ in missa. Si vero inueniri nō possit accipiatur noua hostia.reincipiatur canon ⁊ consecret᷑.deinde procedatur modo consueto.

Du.viij. Quid agendū si cū sumendū est sacramentū.corpus xp̄i miraculose appareat sub specie carnis vel pueri. vel aliq̄ alia non conuenienti humane refectioni. Sol. In tali casu non est sumendū.nec ꝓpter hoc sacerdos efficitur transgressor p̄cepti quo scilicet mandat᷑ vt sacerdos consecrans sumere debeat consecratum.quia que miraculose fiunt legibus nō subdunt᷑.

Arti.iij. Resoluit septem dubia circa panem consecratū siue corpus xp̄i post sumptionē occurrentia.

Du.j. Quid agenduꝫ sit si in sumptiōe sanguīs remaneat ꝑs hostie in fundo calicis. Sol. Cauēdū est ne infundat᷑ vinū vt cū illo sumat᷑.qꝛ si cū vino sumeret᷑.exquo vinū citius descēderet in stomachū ⁊ p̄ueniret descensum illi⁹ ꝑtis hostie tūc iã solutū esset ieiuniū.⁊ ita sacerdos non ieiunus sumeret.qđ in hoc casu fieri nō debet.cū aliud ⁊ facile remediū haberi possit.hoc videlicꝫ.vt digito cōsecrato ducat᷑ illa ꝑs ad labiū calicis.⁊ inde sumat᷑.postea digitus sugat᷑ ⁊ abluat᷑ cū vino.⁊ illud etiã sumatur.

Du.ij. Quid agendū si post sumptionē sanguinis reperiãtur alique ꝑticule siue reliquie resolute de hostia. Sol. Si certū sit ꝙ sint resolute de hostia cōsecrata.⁊ reperiant᷑ ante sumptionē ablutionis.statim sumant᷑. Si post sumptionē ablutionis reperiãtur.⁊ sit aliqua ita magna ꝙ possit absqꝫ periculo tractari ⁊ reseruari.tūc reseruet᷑ vsqꝫ ad proximã celebrationē.in qua hostia

sumat.nisi graue scandalū timeat euenire ex reseruatione.Si an
tē omēs sint adeo ꝑue q̄ absq̄ ꝑiculo tractari ⁊ reseruari nō pos
sint tūc sumant nō obstāte q̄ ꝑus sūpta sit ablutio q꞉ q̄diu sacer
dos est in actu ꝑfectiōis sacramēti ⁊ recollectiōis reliquiarū.q̄ca
q̄d fit dꝫ fieri mox ⁊ incōtinenti nullo actu ꝯtrario inter medio.
id est quasi simul sumeret oīa anteq̄ censeat nō ieiunus Ubi etiā
solutū esset ieiuniū nō obstaret.quia p̄ceptum de ꝑfectione sacra
menti maius est.vt supra patuit.Tantū tamē videt vt ante ab-
lutionē reliquie diligenter perquirātur ⁊ recolligent atq̄ sumā
tur.Si vero dubiū sit vtrū reliquie iste resolute sint de hostia cō
secrata.agatur tunc vt dictū est cum hac tamē generali intentio
ne ac conditione si sint consecrate.

Du.iij.Quid agendū si post sumptionē sanguinis xp̄i reꝑiat
aliqua hostia integra.Sol.Si certū sit q̄ sit ꝯsecrata ⁊ reperiat
ante sumptionem ablutionis. statim sumi potest. vel reseruari.
Sic etiā agendū est si supmanserit aliqua hostia de eis de quibus
alij cōmunicati sunt.Si post sumptionē ablutionis inueniatur
reseruet pro viatico.vel in sequēti celebratione sumat. Si vero
dubium sit.an ꝯsecrata sit.agat tunc eodem modo vt dictum est
cum hac tamen conditione.si sit consecrata.

Du.iiij.Quid agenduꝫ est.si quis post sumptionem corporis
christi statim patiat vomitū.Sol. Reuerenter colligātur spe-
cies panis si discerni possint.⁊ reponātur in sacrario.vel suman
tur ab aliquo.si salteꝫ assit aliquis ad sumendū dispositus absq̄
nausea ⁊ ea in quibus inuente fuerint species comburant.⁊ cine
res in sacrario recondant.

Du.v.Quid agendū si quis post sumptionē sacramenti ex in
firmitate statim emittat ꝑ secessum qd sumpsit.Sol. Recolligā
tur species ⁊ fiat sicut in casu p̄cedentis dubij.

Du.vj.Quid agendū si hostia consecrata ⁊ reseruata reperi-
atur putrefacta.vel aliūde corrupta.Sol. Reuerēter tractetur
⁊ in sequēti misse celebratiōe sumat post sumptionem sanguinis
Si vero sumi non possit recondat in sacrario.

Du.vij. Quid agendū est si hostia cōsecrata comesta fuerit a
mure.vel ab aliquo alio aīali bruto. Sol.Si anīal istud statim
apprehendi potest.aperiat corpus eius ⁊ diligenter perquirat tā
in ore q̄ in intestinis si alique spēs inueniri possint.que si inueni
antur.recolligātur ⁊ recondant in sacrario.corpus vero anima
lis comburatur.⁊ cineres similiter recondant.

Arti.iij. Resoluēs.xiiij.dubia circa vinū ꝑusq̄ cōsecret inci-
Du.j.Quod ⁊ quale debeat esse vinum vt sit aptum (dentia.

ad cõsecrandũ. Sol'. Debet esse vinũ vitis de vua expressum. Et ideo non potest hoc sacramentũ cõfici in aqua vinata. seu aqua superfusa sup acervos vuarũ post vinũ expressum: quia talis nõ est vinũ neqz aggresto. i. succo de vua immatura expresso. qr etiã non est vinũ. Neqz in aceto. ꝓpter eandem causam. Neqz debet confici in vino malogranatorũ vel mororũ. aut cerasorum. neqz vitis adhuc in vua cõtento. quia nõ est vinũ. quia nõ expressum est de vua. ꝛ sic magis hꝫ rõnem ꝙ debet comedi q̃ꝫ ꝙ dꝫ potari.

Qu. ij. Quid agendũ est si loco vini fuerit aqua. vel aliqs alius liquor positus in calicem ad consecrandũ. Sol'. Si sacerdos hoc ꝑcipiat ante ꝯsecrationem panis. ꝛ vinũ nullo modo haberi possit. missam deserat impꝼectam nec vlterius procedat. Si autẽ vinum haberi possit. efundat priorem liquorem. et imponat vinum purum cum aqua. ꝓcedatqꝫ vlterius nil repetẽdo. Si vo percipiat post cõsecrationẽ panis ꝛ ante cõsecrationẽ calicis. et vinũ nõ possit haberi ꝓcedat. nihilominus corpus xpi sumendo absqꝫ sanguine. ꝛ missam terminando. Sed si possit haberi vinum. efundat liquorẽ et preparat calicem vt supra. ꝓcedatqꝫ ad cõsecrationẽ calicis. incipiendo ibi. Simili modo. nihil repetens de prius lectis. Si aũt percipiat hoc post cõsecrationem calicis ꝛ ante sumptionem atqꝫ diuisionẽ hostie. tunc efundat illum liquorẽ in aliud vas. quia postea ꝓpter reuerentiã verborũ cõsecratiõis sup ipm prolatoꝝ. mittatur in piscinã. imponatqꝫ vinum aqua mixtum in calicẽ. quo facto. accedat ad cõsecrationem sanguinis. reincipiendo ibi. Simili modo ꝛc. et deinde procedat more ꝯsueto. Ubi vero vinũ haberi non posset. sumenduꝫ est corpus absqꝫ sanguine. vt in casu precedenti. et ita etiaꝫ in sequentibus agendũ est. si vinum haberi non possit. Sed si hostia sit diuisa. et pars missa in calicem. tunc caute extrahat illam partem et reponat super patenã. et liquorem effundat in aliud vas. quẽ postea sumat post ablutionẽ. vel in sacrario recondatur propter reuerentiã hostie consecrate imposite in ipsum. Deinde imponat vinũ cum aqua ꝛ reincipiat vt dictum est. procedendo ad consecrationeꝫ sanguinis. Et quia illa ꝑs hostie que extracta est de calice non potest bene tractari propter humectationẽ. ideo capiat aliam partem hostie nõ humectatam. ꝛ cũ verbis ac signis consuetis mittat in calicem. partem vero humectatã sumat cuꝫ alia parte non humectata. et procedat vlterius more solito. Si vero predictũ liquorem ꝑcipiat post susceptionẽ corporis christi ante tñ sumptionẽ ꝛ gustationem istius liquoris indebiti. tũc sicut prius extrahat partem hostie missam in calicẽ et reponat su

per patenā. ⁊ faciat cū liquore vt prius. imponatqȝ vinum cum aqua. ⁊ consecret sanguinē reincipiendo vt supra. Et vbi facienda sunt signa super calicem cum hostia anteq̄ dicit et etiam cum dicitur. Pax domini ⁊c. faciat signa illa absqȝ hostia super calicē In ceteris procedat more solito. tandem sumat ptem hostie humectatam ⁊ postea sanguinem ⁊ missam perficiat vt cōsuetū est Sed si liquorem illum sumere inceperit et adhuc in ore teneat. vel ptim deglutierit. dummō ps hostie in calice remāserit emittat discrete ex ore in aliud vas. et extrahat partem hostie. ⁊ agat cum liquore ⁊ ceteris vt in casu p̄cedenti. Si autem etiā partem hostie in os susceperit. nō tamen adhuc transglutierit. discrete ⁊ caute totū emittat ex ore in calicē. deinde extrahat ptē hostie vl' pticulas eius si in particulas resoluta fuerit. ⁊ faciat in ceter' vt supra. Si vero ptem hostie cū liquore sumpserit. tunc nisi graue scandalū timeat. apponenda est alia hostia cōsecrāda ⁊ calix cum vino ⁊ pane preparādus. ⁊ reincipiendū est a canone ⁊ vtrunqȝ cōsecrandū atqȝ sumendū. Sed si graue scandalū timeat ex appositione noue hostie tunc preparet calix cū vino ⁊ aqua ⁊ incipiat ab illo loco. Simili mō. ⁊ cōcludat cū istis verbis. hec quotienscunqȝ feceritis in mei memoriā facietis. ⁊ statim sanguis sic consecratus sumat. Nec obstat in istis casibus solutio ieiunij. q2 p̄ceptū de pfectiōe sacramēti maius est q̄ pceptū de ieiunio. vt supradictū est. In oībus etiā dictis casibus cū tali cautela ⁊ discretione agendū est. vt quantū fieri poterit scandalū emitet. Vn̄ neqȝ hostia neqȝ calix iterato eleuari dȝ. si pus facta fuerit elevatio

Du. iij. Quid agendū si impositum sit vinū corruptū. Sol'. q2 vinū corruptū spēm vini atqȝ subam amisit. sicut mutatio accidentiū demōstrat. ideo nō est ɔsecrabile Cū ergo pcipit esse corruptū aliq̄ modoꝝ exp̄ssoꝝ in p̄cedēti dubio agat tūc vt ibidē expositum est.

Du. iiij. Quid agendum si vinū nō sit impositū calici. neqȝ aliquis alius liquor: sed dimissus sit vacuus. Sol'. Q̄cito pcipit imponendū est vinū aqua mixtū. et vlterius ꝓcedendū. Si aūt vinū haberi nō possit ⁊ fuerit aū cōsecrationē panis. tūc missa deserat impfecta. Si v̄o cōsecratio panis facta sit ꝓcedat in missa. vt circa. ij. du. hui⁹ arti. clarius expositum est.

Du. v. Quid agendū si vinū sit dispositū ad corruptionē non tamē corruptū est. vt si acescat. vel si sit pendulū aut fetidū. vel immundū. aut alium consimilē habēs defectum. Sol'. Si percipiatur ante cōsecrationē calicis. remoueat ⁊ apponat vinum aptum si haberi possit. Si aūt haberi non possit. vel si percipiatur post consecrationem. ꝓcedatur ⁊ perficiatur officium.

Du.vj. Vtrũ in musto possit ꝯfici hoc sacramẽtũ. Sol'. Pōt
bene cōfici sed nō dȝ. nisi fuerit defecatũ vel purificatũ. nisi neces
sitas cogat. q̄ cogente posset etiā exprimi vinũ de vua in calicem.
Du.vij. Vtrũ vino ꝯsecrando possint vue integre ꝑmisceri.
Sol'. Hoc fieri nō dȝ. qm̄ prohibitũ est. vt habet de ꝯse. dist. ij. c.
didicim⁹. Neqȝ ꝑmisceri debet vinũ ex vua p̄ssum in calicem.
Du.viij. Vtrum confici possit hoc sacramentuȝ in nectare si
ue in vino condito. aut per species aromaticas colata. Solutio.
Q̄diu natura ⁊ species vini manet. potest confici. non tamē fie
ri potest nisi in casu necessitatis.
Du.ix. Vtrũ possit ꝯfici in vino puro absqȝ ꝯmixtiōe aque.
Sol'. Potest sed nō debet. Unde si sacerdos ante consecrationeȝ
deprehendat aquā nō esse cōmixtam. statim cōmiscere debet.
Du.x. Que ⁊ qualis debet esse aqua que vino permiscenda est
Sol'. Aqua debet esse naturalis siue elemẽtalis ⁊ pura.
Du.xj. Quanta debeat aqua vino admisceri. Sol'. Tam mo-
dica debet imponi ꝙ vinum in sua natura ⁊ specie possit perma-
nere. si enim a natura sua mutaret non posset cōfici. Unde vna
gutta aque qn̄tumcūqȝ ꝑua dūmodo debito tp̄e fuit imposita.
vt possit fieri mixtio sufficit. ⁊ p̄cipue si vinũ fuerit debile.
Du.xij. Vtrũ sufficiat ꝙ aqua fuerit vino admixta adhuc ex
istente in dolio. Sol'. Non sufficit: qꝛ enī cōmixtio illa sacramen-
talis est. ideo fieri nō debet anteq̄ mysteria inchoent. vel fiat pre
paratio ad inchoandũ. ⁊ ad tardius immīnēte oblatione. vt scȝ
possit fieri transmutatio aque in vinũ.
Du.xiij. Vtrũ quis licite possit nō cōsecrare vinũ. facta cōse
cratiōe panis. Sol'. Non potest licite. ꝑfecta enī debēt esse sacra
menta. Christus aūt hoc sacramentũ sub speciebus panis et vi-
ni instituit. vnde vtrūqȝ offerri. cōsecrari ⁊ sumi debet.
Du.xiiij. Quid agendũ si sacerdos deprehendat vinũ esse con
gelatũ in calice cũ vult ꝯsecrare. Sol'. Sacerdos curā adhibere
debet vt resoluatur. vel per applicationem prunarum. aut panni
calefacti. vel manuũ calefactarũ. aut per infusionem vini calefa
cti. vt recipiat rationē actualem potus. Si tñ non resolueretur
nihilominus posset confici. quia per congelationeȝ natura vini
non est corrupta. Hoc tñ caueri debet quantũ fieri potest.
Arti.v. Resoluit octo dubia que circa vinũ consecratuȝ siue
sanguinē christi ante sumptionem occurrere possunt.
Du.j. Quid agendũ si sacerdos post ꝯsecrationē recolat vel
dep̄hendat aquā non fuisse admixtā vino. vtrũ videlicet adhuc
debeat admisceri. Sol', nullo modo debet aquā vino consecrato

admiscere: q2 sequeret corruptio sacramēti ad minus in aliq̄ pte qđ caueri dz si fieri possit. sed procedat sine admixtiōe aque. Ad mixtio eñ aque nō ē de necessitate cōsecratiōis sed ɔsecrantis.

Du. ij. Utrum sacerdos semp teneat sumere sanguinē. Sol'. Quotienscunqȝ cōsecrat tenet sumere. nisi irremediabile impedimentū supueniat. Si aūt alias sacerdos nō celebrans cōmunicando sumat corpus xp̄i. talis nō debet sanguinē sumere. sed vinū non cōsecratū post sumptionē corporis.

Du. iij. Quid agendum est. si sacerdos ex quacunqȝ causa nō possit sumere vinū. ⁊ ita etiā neqȝ sanguinē sumere valeat. Sol'. Si sacerdos sciat vel pbabiliter timeat q̄ nō possit absqȝ nausea ⁊ periculo vomitus vel alio incōuenienti. tantū vini sumere quantū ad cōsecrationē necessariū est. nō debȝ celebrare. Et si missam inceperit ⁊ nondū ɔsecrauerit corpus. inceptam deserat. Si aūt post ɔsecrationē corpis ⁊ ante ɔsecrationē sanguinis sentiat vel timeat se nō posse sumere sanguinē pter nauseā. ex inspectiōe vel odore vini ɔsecrandi. vel alio hmōi accñte. nō debet cōsecrare sanguinē. sed dȝ pcedere sicut in illo casu vbi post ɔsecrationē panis calix dep̄hendit vacuus vel liquore non cōsecrabili paratus. ⁊ nō potest vinū debitū haberi ad cōsecrandū prout tactū est superius arti. iiij. in solutione secūdi dubij. Si vo post cōsecrationē sanguinis ⁊ pcipue circa tēpus sumptiōis ei9 hoc sentiat vel timeat. tutius est q̄ nō sumat. sed reuerēter atqȝ diligenter reseruet vsqȝ ad proximā celebrationē. in qua post sanguineȝ tunc cōsecratū ⁊ sumptū. sumat illū sanguinē reseruatum.

Du. iiij. Quid agendū est si cū sumi dȝ sanguis species vini sit cōgelata ita q̄ nō debite possit sumi. Sol'. Fiat resolutio aliq̄ modorū superius tactoꝝ circa. xiiij. dubiū. arti. iiij. hoc tñ obseruato q̄ nullo modo supinfundat vinū calefactū. eadē ratione q̄ nō dȝ admisceri aq̄ vino ɔsecrato. vt circa. j. du. hui9 arti. dictū est.

Du. v. Quid agenduȝ sit. si musca aut aranea vel aliud hmōi ceciderit in sanguinē. Sol'. Anial illud caute debet capi. ⁊ diligēter lauari ⁊ cōburi. ⁊ ablutio cū cineribus in sacrariū mitti. Et si absqȝ horrore ⁊ periculo sumi possit sanguis. sumat more consueto. Si aūt pter horrorē vel periculū. vel timorē vomitus. sumi nō possit. tunc debet effundi in aliud vas ad hoc aptū. ⁊ cū reliquijs reseruari. Nihil eñ abhomiabile sumi debet occasiōe huius sacramenti. Et tūc ne sacramentū maneat impfectum. debet aliud vinū aqua mixtū in calicē poni. ⁊ vlterius pcedi eo modo quo supius circa scđm dubiū arti. iiij. expressum est. scđm q̄ ante vel post sumptionē corporis hoc dep̄hendatur.

Du. vj. Quid agendũ sit. si sacerdos añ sumptionez sanguis deꝑhendat venenũ esse immissum in calicẽ. Sol. Nullo mõ debet sumere. nec alteri dare. ne calix vite vertat in mortẽ. Sz debet infundere in aliud vas aptũ. ⁊ vlterius ꝓcedere. mõ in p̄cedẽti du

Du. vij. Quid agendũ sit si sanguis effundat per (bio exp̄sso. negligentiã nõ ex toto. sed in ꝑte. vel aliquid stillauerit de calice Sol. Quocunqz sanguis ceciderit extra calicẽ statim ⁊ reuerenter recolligatur. discretiori modo quo fieri poterit. ⁊ in calicem refundat. Si aũt nullatenus recolligi possit. tũc cito lambatur aut absorbeat. vel sugat ꝑ sacerdotem. ne vel defluat vel imbibatur a re illa super quam ceciderit. Nec obstat si nondũ sumpserit corpus xp̄i: quia necessitas hic cogit vt sanguis sumatur ante corpus. Si vero sacerdos non posset hoc tam celeriter facere vel vbi de hoc graue scandalum timeret si ipse hoc faceret. tunc potest ⁊ debet ministrans ad missan[illegible]i saltẽ sit dispositus ad minus per verã contritionẽ ⁊ ꝓpositum cõfitendi ⁊ cũ hoc sit ieiunus ⁊c.) hoc facere. ⁊ p̄cipue si celebrãs verbo vel signo id iubeat. Et si ministrãs nõ fuerit dispositus poterit ⁊ debet hoc alius dispositus facere. etiã si sit laicus. necessitate ad hoc vrgẽte. Melius est enĩ id facere q̄ ꝙ enormis irreuerentia fieret venerabili sacramẽto. vtputa ꝙ canis vel aliud aĩal incipet lambere vel desuper mingere. aut ꝙ pedibus ꝯculcet. aut alia hmõi irreuerentia abhomĩabilis cõtingat. Si p̄terea sanguis ceciderit in terrã vel sup tabulã aut aliud huiusmodi. post actionẽ eorũ que iã dicta sunt. radat locus quẽ tetigit. ⁊ qd̃ abrasum fuerit cõburat ⁊ cinis intra altare vel sacrariũ recondat. Si aũt sanguis lintheũ altaris vnũ vel plura tetigerit. fiat post supradicta trina lotio. illius vel illorũ cum aqua mũda calice supposito. vt in illuz aqua ablutionis recipiat. que postea sumat a celebrante vel ministrãte. Si tñ ꝓpter nauseam sumi non possit. recondat talis ablutio iuxta altare vel mittatur in piscinã. Siŀiter etiã agendũ est. si super aliquã vestẽ cõsecratã sanguis xp̄i ceciderit. vel illa casu aliquo tetigerit. Si aũt sanguis sup vestem nõ cõsecratã ceciderit vel tetigerit. post trinã ablutiões factã eo modo q̊ supradictũ est illa ꝑs vestis rescindat. ⁊ in altari vel sacrario cũ alijs reliquijs reponat. vel illa ꝑs vestis igne cõburat. si sacerdoti magis expediẽs hoc videat. ⁊ cineres recondant iuxta altare vł sacrariũ vt supra tactũ est. Totũ etiã est. vt vestł illa sup quã sanguis xp̄i cecidit ad vsum priorẽ nõ assumat. Ꝫ vel vestis cõsecrãda cultui diuino apta ex ea fiat. vel recondat vel cõburat. vt supradictũ est. Siŀi etiã mõ agendũ videt si sanguis cristi tetigerit capillos sa-

cerdotis vel ceciderit sup barbā eius. Fienda est eñ ablutio ca-
pilloꝝ eo modo q̊ supradictū est de veste. ꝛ fiat abrasio capilloꝛꝫ
vel barbe ꝛ cōburant̄ ꝛ ponant̄ cineres in sacrario. Si aūt sang-
uis xp̄i tetigerit caput aut faciē vł aliā ptē corpis nudā. sufficit
ꝙ diligēter ꝛ discrete lauet̄. ꝛ de ablutiōe fiat vt supradictū est de
(ablutiōe vestis ꝛ aliaꝝ rerū.

Du. viij. Quid agendū si sang-
uis ex toto effundat̄. ita ꝙ nihil penitus maneat in calice qđ su-
mi possit. Sol'. Si de effuso aliqđ recolligi possit vł lambi aut sor-
beri aut sugi. agendū est vt in solutiōe p̄cedentis dubij tactū est.
Si aūt nullū istoꝝ fieri possit. ne sacramentū maneat impfectū.
p̄parādus est calix de nouo cū vino ꝛ aqua. ꝛ vlterius ꝓcedendū
est sicut in casu quo calix post cōsecrationē corpis vacuus dephe-
hendit̄. vel inepto liquore p̄paratus. vt superius arti. iiij. circa
resolutiones secundi ꝛ quarti dubioꝝ expressum est.

Arti. vj. Resoluit sex dubia que circa sanguinē post eius
sumptionem occurrunt.

Du. j. Quid agendū sit. si sacerdos post sumptionē sanguinis
deprehendat aliquā guttā adherere orificio calicis. vel exterius
in pede aut alia parte calicis. Sol'o. Si certus sit ꝙ illa gutta sit
consecrata. quia videlicet scit se post p̄parationem calicis diligē-
ter abstersisse calicem. tā exterius ꝙ̄ etiā interius ab illo loco vbi
stat vinū infusum. tunc debet sumere illā guttā ante sumptionē
ablutionis. Si aūt sit dubius an sit ꝯsecrata sumat sub hac gene-
rali intentione ꝛ conditōne. si sit ꝯsecrata. Si vero certus sit ꝙ
nō sit cōsecrata. sumat cū ablutione. vel postea abstergat si exte-
rius adhereat. Quō aūt haberi possit ꝓbabilis certitudo in ta-
li vel alijs casibus cōsimilibus. patebit ex capi. sequenti artic. j.
circa resolutionem. xiij. dubij ꝛ sequentium.

Du. ij. Quid agendū est si post sumptionē sanguinis deprehē-
dat sacerdos aliquam guttam vel liquorē speciei vini adherere
casule vel manipulo. aut alteri hmōi. Sol'. Si certus sit de cōse-
cratione istius gutte vel liquoris. lambat vel sugat. et procedat
vt supius in solutione septimi dubij. arti. p̄cedētis dictū est. Si
vero dubitet. faciat hoc sub conditione. vt circa p̄cedens dubiū
dictum ist. Si aūt certus sit. ꝙ non sit cōsecratus liquor ille. vel
gutta. tunc nō est curandum de tali.

Du. iij. Vtrū statim post sumptionem sanguinis debeat fieri
ablutio digitoꝝ super calicē. ex quo eñ adhuc remansit in calice
aliqua spēs vini. vtputa humor quidaꝫ siue humiditas sub qua
sanguis cōtinet̄. talis species si vinū sup infundat̄ corrūpentur.
ꝛ sic ibi desinit esse sanguis xp̄i. Quid igitur agendū sit. vt sumi

possint absq3 corruptiōe. Sol'. Circa hoc sacramentū de possibi-
libus agendū est. qđ decentius est ꝛ pro maiori reuerētia tanti sa
cramēti ꝯuenientius. Non est aūt possibile vt spēs sacramenta-
les circa hui⁹ celebratiōe3 diu manere possint incorrupte. immo
necesse est vt cito corrumpant. Cum eñ post sumptionem in sto-
machū descendūt non diu persistere possent incorrupte. nō solu3
ꝓpter subsequentem debite ablutionē. sed ꝛ ꝓpter permixtione3
humorū in stomacho etiā ieiuno preexistentiū. Sic etiā in descen
su ad stomachum si sint in parua aut modica quātitate corrum
punt per admixtionē humoris salinalis Et pari rōne etiā in ore
presertim cum post descensum sanguinis adhuc remaneat in lin-
gua ꝛ ore humiditas sacramētalis. quā humor salinalis q̄ maior
est corrumpit. Ab extra quoq3 hoc idem quādoq3 necessario cō
tingit. Nam si post cautā etia3 sanguinis sumptionē nō fiat ab
stersio seu ablutio calicis. nihilominus humiditas in calice rema
nens per exhalationē siue circūstantem aerem corrumpet ꝛ desi-
net ibi esse sanguis. Itē etiā cōtingit circa exteriorē sup̄ficiem ca
licis. in ea parte qua applicatū fuit inferius labium sacerdotis.
Certū eñ est ꝙ labio illo humectato hūiditate sacramētali. etiā
dicta pars calicis humectat. sic itaq3 caueri nō pōt quin spēs il-
le sacramētales corrumpant ꝛ desinat ibi esse sacramentū. Abiici
enda est igit penitus omīs scrupulositas. vbi ineuitabilis occur
rit necessitas. cōuenietiori tñ mō ꝛ decētiori vt diximus agendū
est. ꝛ vbi occurrit difficultas semꝑ accipiendū est illud qđ min⁹
habet de periculo. Non aūt videt modus cōueniens ꝙ cum lin-
gua calix exterius lambat. ꝛ ita humiditas illa sumat vel abster
gatur. p̄cipue ꝓpter scādalū. Neq3 faciliter hoc posset fieri quo
ad humiditatē que adheret fundo calicis. Sic etiam non videt
cōueniens modus vt cū digito humiditas illa abstergat. Opor
tet eñ digitū postea abluere vl' sugere. vtroq3 modo species cor
rumperent. ꝛ nō possent ꝑuenire ad stomachū. Cum hoc etiam
posset occurrere periculū si videlic3 hūiditas sacramētalis sub
intraret int vnguē ꝛ cutē digiti. vbi neq3 ablui neq3 exsugi faci
liter posset. Ex hoc possent astātes attediari ꝛ scandalisari pro-
pter multiplicē immissionē digiti in calicē ꝛ alia hmōi. Conueni
entius ergo hoc modo agendū videt. vt sacerdos cū diligentia ꝛ
cautela sic primo sumat sanguine3 de calice vt nihil amplius qđ
per labia extrahi possit in eo remaneat. eleuādo sursum. vel eri-
gendo pedē eius. ꝛ declinādo cōcauū ipius v̄sus faciem. vel inter
labia sumendo. ꝛ sic tenendo donec a fundo calicis tota humidi
tas que defluere possit defluat ad labiū calicis. diligēter tñ cauen

do ne aliquid decidat. ⁊ inde ſumat per attractionem. etiã cum
anhelitu. Et poſtq̃ diligent̃ notauerit q̄ nihil amplius defluere
poſſit. abluat primo calicẽ ne aliq̃d de ſanguine adherens rema-
neat in eo. ⁊ poſt ſumptionẽ illius ablutiõis abluat digitos ſup.
calicem vt ſic ⁊ humiditas calicis et ſpẽs panis ſi aliquid de illa
in digitis remãſerit. totaliter abluat̃. deinde ſumat. Nõ ſit autẽ
nimis parcus in vino circa ablutionẽ. ſed tm̃ capiat. vt os ⁊ la-
bia q̄ ſpeciebus ſacramẽtalibus fuerũt humectata ſufficient̃ ab-
lui poſſint ⁊ vt etiã ꝑ labia ſic abluta poſſit ablui exterior ps cali
cis ſpeciebus ſacramẽtalibus prius humefacta Valde aũt cauẽ-
dũ eſt ne ſacerdos ſit nimis ꝓlixus in dicto modo agendi. vt nõ
generet tediũ aſtãtibus. Nec ſit etiã in modo agendi ſingularis
cõtra morẽ ⁊ cõſuetudinez dyoceſis vel religionis ſue vt aſtãtes
nõ ſcandaliſent̃ de ſua ſingularitate. vel de aliꝭs ſacerdotibus qui
illã ſingularitatẽ non obſeruãt ſuſpicãtes eos errare.

Du. iiij. Quid ſi ſacerdos poſt ſumptionez ſacramenti vrgeat̃
ſputo vel tuſſi ⁊c. Sol. Ante ſumptionẽ ablutionis nullo mõ ex
puendũ eſt vel extuſſiendũ aut exſcreandũ. ne ſic ſpẽs ſacramen-
tales ⁊ ꝑ cõſequẽs ſacramentũ eijciat̃. ſed ſputũ vel qđ vrgit ad
tuſſim aut ad exſcreationẽ retineat̃ vel trãſglutiat̃. Si aũt ex ni
mia violẽtia hoc fieri nõ poſſet. expuat̃ vl' extuſſiat̃ in aliqđ vas
aptũ vel in calicẽ ſi aliud habere nõ poſſit. vel in panniculũ mun
dũ. ⁊ poſtea materia illa (ſi non appareãt alique ſpẽs ſacramenta
les in ea) cõburat̃. ⁊ cineres reponant̃ in ſacrario. Veruntñ ſi ſa
cerdos añ inceptionẽ miſſe. ꝑſentiat ſe aliqua tali paſſiõe violen
ter moleſtari. tuti⁹ eſt vt a celebratiõe abſtineat. Si vo poſt ſum
ptionẽ debite ablutionis qua ⁊ os ⁊ labia ſint etiã ſufficient̃ ab-
luta. vrgeat̃ aliquo predictoꝝ. q̃uis nõ ſit amplius periculũ. ta-
mẽ ꝓpter reuerentiã maiorẽ ſacramẽti bonũ eſt vt abſtineat quã
tum pōt quouſqz aliũ potũ vl' cibum ſumpſerit. Si tamẽ nimis
vrgeat̃. eijciat huiuſmodi ſuſluitates ad aliquẽ locũ vbi non con
culcent̃ pedibus. vel habeat ſecũ panniculũ in quẽ mittat.

Du. v. Quid agendũ ſi poſt aſſumptionẽ ſanguinis patiat̃ ſa
cerdos vomitũ. vel ex infirmitate emittat ꝑ ſeceſſum quod ſum
pſit. Sol. Sufficiẽter ptz ex dictis. Si eñ ibi nõ poſſint deꝑhen-
di ſpẽs ſacramentales panis. ex quo ſpẽs vini iam permixte ſunt
aliꝭs humoribus vt nõ poſſint diſcerni qr fortaſſis corrupte ſunt
inuoluenda eſt illa materia in ſtuppa vel panno et cõburenda. et
cineres reſeruandi ſunt: vt ſupra dictum eſt.

Du. vj. Quid agendũ ſi ſacerdos poſt ſumptionez. ſanguinis
deprehendat venenũ aut animal venenoſum fuiſſe in calice. ⁊ il-

lud se sumpsisse. an scilicet liceat ei euomere. Sol. Si per vomi-
tum speret se liberari. et presertim si medicus consulat. tunc licet
ei euomere. Hoc tamē caute fieri debet in aliquod vas mundū
et si alique species sacramentales ibi appareant. recolligant. et in
sacrario reseruentur. reliqua vero materia comburatur et cine-
res similiter reseruentur.

Capitulum octauum de dubijs que circa debitam formam consecrationis istius sacramēti occurrūt duos articulos.

Arti. j. Resoluit. xvj. du. circa formā ꝯsecratōis panis occur-
rentia.

Du. j. Que sit sufficiens et debita forma consecratio-
nis panis. Solutio. Forma est ista. Hoc est corpus meū.

Du. ij. Utrū hec cōiunctio (enī) sit de substantia forme et de ne-
cessitate etiā proferenda. Sol. Non de substantia forme. neqꝫ de
necessitate consecratiōis sacramenti. nō tamē debet sciēter omit-
ti. alioquin sacerdos grauiter peccaret.

Du. iij. Utrū sacerdos si omissis oībus alijs q̄ in missa dici so-
lēt. diceret solū ꝑdicta ỽba sup panē aptū. ꝯsecraret. Sol. Si ea
diceret cū intētione ꝯsecrādi. tūc ꝯsecraret. sed ḡuiter peccaret.
faciens ꝯtra ordinē ecclie. vnde in nullo casu hoc faciendum est.

Du. iiij. Utrū sacerdos cōsecraret si ꝑdicta verba vel aliqua
eoꝝ mutaret quantū ad ydeoma. ꝓferendo scꝫ in alio ydeomate
Sol. Si per hoc intenderet inducere heresim vel errorē in eccle-
sia. et formā ecclie abijcere tanq̄ inutilē vel inefficacem. et suā in-
troducere quasi magis sufficientē et efficatiorē. nō cōsecrat. qꝛ de-
ficeret in intentione requisita ad cōsecrandū. Si ỽo nullū ꝑdi-
ctorū intenderet. sed cōsecrare ſm intentionē ecclie. tūc cōsecra-
ret. sed grauit peccaret. ritū et ecclie institutionē nō obseruans.

Du. v. Utrū sacerdos si addat aliqua alia ỽba ad predictam
formā cōsecret. Sol. Si per talem additionē mutet significatio
verborū vel sensus orōnis. ita q̄ distrahant a ꝓpria significatiōe
vel sensu. non fit consecratio. Si vero maneāt significatio et sen-
sus. fit consecratio. sed sciēter sic faciens grauiter peccat. ratiōe
qua supra. Si tn̄ interponerent multa verba impertinentia. per
que solueretur cōtinuitas orationis. non fieret consecratio.

Du. vj. Utrū sacerdos subtrahēs vel diminuens aliquid de
ꝑdicta forma ꝯsecret. Sol. Si subtrahat aliqđ quattuor ỽborū
q̄ sunt de substātia forme. nō fit ꝯsecratio. Si vero subtrahat vel
omittat aliq̄ syllaba vel lr̄a, ex cuiꝰ subtractiōe nō impedit signi-
ficatio vel sensus. sicut pōt ꝯtingere in vltīa syllaba vel lr̄a dcō-

nis.tūc ꝯsecrat̄.diligent̄ tn̄ cauendū est ne hoc fiat. Si aūt formi
dat̄ ꝙ impedita sit ꝯ̄gruitas catio vl'sensus.tuti⁹ est vt forma a pͥncipio
Du.vij. Vtrū incōgrue ꝓferēs v̄ba ꝯsecratiōis ex (repetat̄.
imperitia līgue vel inaduertētia.vel alio hmōi ꝯsecret.Sol'.si ex
hmōi incōgruitate nō impediat̄ ꝯ̄catio v̄boꝝ vel sensus oꝛōnis.
quin verus sensus forme ꝯsecratiōis capiat̄.fit ꝯsecratio.sciēter
tamē hoc faciens grauiter peccat.ratione superius expressa.
Du.viij. Vtrū sacerdos faciēs trāspositiōꝫ v̄boꝝ ꝯsecratōis
ꝯsecret. Sol'. Sola transpositio v̄boꝝ nō impedit ꝯsecrationeꝫ
sed tn̄ fieri nō debet.Si autē cū hoc variaret̄ sensus.tūc nō fieret
cōsecratio.vt si interrogatiue diceret̄.Est hoc corpus meuꝫ.Ad
uertendū tn̄ circa dictas variationes vbi dictū est ꝙ nō impedi
unt ꝯsecrationē.hoc verū esse.nisi q̇s ꝑ eas intenderet inducere
heresim vl'errorē.ꝓut tactū est in solutiōe.iiij. dubij p̄cedentis.
Du.ix. Vtrū sacerdos faciēs interuallū in ꝓlatiōe v̄boꝝ ꝯse
cret.Sol'.Si paruū faciat interuallū vtputa si spuat vel tussiat
vel hmōi faciat.nō impedit̄ ꝯsecratio. Si vero magnū faciat in
interuallū.vt si postꝙ̄ dixit. Hoc est. dormiat vel aliud faciat ꝑ
quod cōtinuitas oꝛōnis soluatur.non consecrat.
Du.x. Quid agendū si sacerdos non recolat se dixisse v̄ba cō-
secratiōis.vel alia q̄ in celebratiōe hui⁹ sacramēti dici dn̄t. Sol'.
Si cert⁹ sit se omisisse aliq̇d eoꝝ q̄ sunt de nccītate ꝯsecratiōis re
incipe dꝫ a forma ꝯsecratiōis.⁊ cetera ꝑ ordinē reiterare ne mute
tur ordo sacrificij.Si v̄o ꝓbabiliter ei cōstet se aliq̇d omisisse qđ
nō est de nccītate sacramēti vel ꝯsecratiōis ꝓcedat vlteri⁹ sine re
petitiōe.Si aūt nullū istoꝝ sit.ꝫ solū non recolat se dixisse.nō dꝫ
ex hoc mēte ꝑturbari.ꝫ vlterius ꝓcedere.nō em̄ q̇ multa dixit.
sꝑ recolit oīa q̄ dixerat ⁊ in multū asuetis sepi⁹ nō deliberat̄.ideo
Du.xj. Vtrū sacerdos ꝑ predictaꝫ formā (minus recolunt̄.
possit cōsecrare panē absentē.Sol'. Non pōt. Exq̄ em̄ forma in
se ꝯtinet ꝓnomē demōstratiuū requirit̄ p̄n̄tia materie ꝯsecrāde.
Du.xij. Vtrū ꝑ predictā formā sacerdos possit cōsecrare pa-
nē presentē in quacūqꝫ quātitate fuerit.Sol'. Potest.sed non de-
bet in maiore quātitate consecrare ꝙ̄ necessarium sibi videt̄ pro
cōmunione fidelium.
Du.xiij. Vtrū sacerdos verba cōsecrationis ꝓferendo.cōse-
cret omnē panē p̄sentē in altari.siue sit extra reseruaculū hostia
rū siue intra.Sol'.Sacerdos per illa verba nullū panē etiā p̄sen
tem cōsecrat nisi super quē fertur intentio ei⁹ consecrandi.⁊ om
nē talem etiam consecrat.Vnde ⁊ omnis alius panis quē nō in-
tendebat consecrare nō est consecratus.

Du.xiiij. Vtrũ sacerdos apponẽs plures hostias pro ꝑplo cõmunicãdo cõsecrans ⁊ in ipa prolatiõe verboꝝ nõ dirigẽs intentionẽ actualiter ad oẽs sed solũ ad illã quã in manu tenet. omẽs cõsecret. Sol'. Si hꝫ intentionẽ virtualẽ ad cõsecrandũ omẽs. licet nõ habeat actualẽ. oẽs tñ consecrat. De hac tñ intentione dictũ supius ca.ij. arti.iij. in solutione tertij dubij. Si aũt in consecratiõe illius hostie quã manu tenet oẽs alias intẽdat excludere tũc nullã aliã cõsecrat. sed solũ istã quã cõsecrare intendebat.

Du.xv. Quid si sacerdos intẽdat ꝯsecrare centũ hostias siue ꝑticulas tot habẽs cõmunicãdos. ⁊ apposite sint plures vel pauciores ꝙ̃ centũ. vtrũ facta ꝯsecratiõe oẽs sunt cõsecrate. vel solũ alique. aut nulle. Sol'. Si expresse ⁊ distincte intendat solum centum ꝯsecrate cũ exclusiõe pluriũ ⁊ paucorũ. tũc nulla consecrat̃. Si aũt habeat intentionẽ ad cõsecrandũ oẽs illas nũeratas vel in locũ ꝯsecrandaꝝ positas. licet erratũ sit in nũero. tñ oẽs cõsecrant̃. Vñ cautũ est vt sacerdos plures hostias cõsecraturꝰ. oẽs simul añ oculos ponat. et intentionẽ nunꝙ̃ dirigat ad numeruꝫ intẽdendo tot vel tot cõsecrare. sed ad oẽs ibi simul positas.

Du.xvj. Quid si multe sint hostie apposite etiam simul. vtputa centum vel plures. ⁊ sacerdos intendat solum decẽ consecrare ex illis. vtrũ alique. ⁊ que sint cõsecrate post ꝓlationẽ verborũ cõsecrationis. Sol'. Si distincte discernat illas decem quas cõsecrare intendit. tunc illas cõsecrat. Si vero cõfuse ⁊ indistincte intendat cõsecrare decẽ. illas non notãdo ⁊ discernendo. tũc nullã consecrat.

Arti.ij. Resoluit tria dubia q̃ incidunt circa formã consecrationis vini.

Du.j. Que sit sufficiẽs ⁊ debita forma ꝯsecratiõis vini. Sol'. Forma est ista. Hic est eñ calix sanguinis mei noui ⁊ eterni testamẽti misteriũ fidei. q̃ ꝓ vobis ⁊ ꝓ multis effundet̃ in remissionẽ

Du.ij. Vtrũ oĩa verba p̃dicta sint de substantia (peccatorũ. forme ⁊ necessario ꝓferenda. Sol'. Sicut hec cõiunctio eñ non est de substantia forme cõsecrationis panis. ita non est de substantia forme cõsecrationis vini nõ debet tñ scienter omitti.

Du.iij. Quid significet hec dictio calix in predicta forma. Solutio. Significat liquorẽ vel sanguinẽ in calice existentẽ. Accipitur eñ figurate continens pro contento.

Pro solutiõe alioꝝ dubiorũꝫ que circa p̃dictã formã occurrere possunt. notãda sunt ea q̃ circa p̃cedentẽ articulũ de forma cõsecratiõis panis dicta sunt. Cõsilia eñ dubia circa hãc formã cõsecratiõis vini occurrere pñt. ⁊ pariformes hñt etiã solutiones.

Capitulum nonum de intentiōe ac ratione eorum que in missa dicuntur sex includens articulos.

Arti. j. Premittit diuisionē totius misse in ptes suas princi-
pales. Tota missa diuidit in quiqz ptes. In pma pmittit ppara
tio ad digne pficiendū ea q̄ agenda sunt. In scda fit oblatio eorū
q̄ cōsecranda sunt. In tertia fit cōsecratio eoꝝ q̄ oblata sunt. In
quarta fit sumptio eorū q̄ cōsecrata sunt. In quīta reddit grati
arūactio pro sumptoꝝ pceptione. Prima ps incipit ab introitu
misse ⁊ finit ante canticū offertorij. Scda incipit a cantico offer
torij ⁊ finit ante pfationē. Tertia incipit a pfatione ⁊ finit ante
orōnem dominicā. Quarta incipit ab orōne dominica ⁊ finit an-
te antiphonā post cōmu. Quinta incipit ab antiphona que vo-
cat post cōmunionē ⁊ finit in cōclusione totius misse.

Arti. ij. Primā partē subdiuidit intentionēqz ac rōnez singu
lorū que in ea dicuntur clare exponit. Prima ps subdiuidit in
duas pticulas. In prima nempe pparatur effectus quadruplici
ter. scz p deuotionē. humiliationē. rectā intentionē. ⁊ grē cōsecu-
tionē. Deuotio em̄ excitat p laudis iubilū in introitu. Humilia
tio declarat per miserie gemitū in kyrie eleyson. Recta intentio
explicat per celestis glorie concentū. in gloria in excelsis. Gratie
ꝯsecutio postulat p orōnis suffragiū in collecta. In secūda vo p-
ticula pparat intellectus dupl'r. Primo dispositiue p doctrinā p
phetarū ⁊ aplorūz in pphetia vel epistola. p vite profectū in gra
duali. per spiritale gaudiū in alleluia. vel p cordiale luctū in tra-
ctu. Secūdo perfecte p euangelicā lectionē in euangelio. p catho
lice fidei protestationē. in symbolo.

Arti. iij. Subdiuidit scdam ptem cū declaratione intentiōis
ac rōnis coꝝ que in ipsa dicuntur. Scda pars in tres particulas
subdiuidit. In pma nāqz premittit offerentiū cum laude exulta
tio in cantico offertorij. In scda exprimit ipa oblatio in his ver
bis. Spū humilitatis. Suscipe sctā. In tertia petit oblatiōis ac
ceptatio. in orōne secreta. Et quia exigūt eleuationē mētis ad de
um. ideo singulis premittitur. Dominus vobiscuz. Loco cuius
cum oratio secreta dicenda est. pdicitur. Orate fratres ⁊c.

Arti. iiij. Tertiā ptem subdiuidit. ⁊ explicat intentionem ac
rationē illoꝝ que in ea dicunt. Et diuiditur in quinqz pticulas.
in quarū prima pmittit per excitationē populi ad deuotionē pre
paratā. in qua pmo cōclusio orōnis secrete expresse pnunciatur
ibi. Per omnia secula. Secūda a sacerdote pplus salutatur. ibi.
Dn̄s vobiscū. Tertio populus ad erectionē mentis incitat. ibi.

Surſum corda. Quarto ad grā̃s agendas ꝑplꝰs exhortatur.ibi.
Grā̃s aga.d.d.n. In ſcd̄a ſubiungiť deuota xp̄i laudatio. Primo
quo ad eius diuinitatē.dū̃ conciniť cū̃ angelis. Sanctus ſanctꝰ.
Secū̃do quo ad eius humanitatē.dum caniť cum pueris. Bene
dictus qui ve. In tertia patiť conſecrā̃de materie benedictio et
acceptatio. vbi primo generaliť p̄mittiť q̇d petať. Primo q̄tum
ad oblationē que diciť ſacrificiū̃.ibi. Te igiť. Secundo q̄tum ad
offerentes ⁊ eos pro q̇bus offerť.ibi. In ꝑmis. Tertio q̄tum ad
illos quorum ſalus poſtulať.ibi. Pro eccleſia. Quarto q̄tum ad
eos quorum patrociniū̃ implorať.in quoꝝ etiā̃ reuerentiā̃ offerť
ibi. Cōmu. Scd̄o ſpecialiter ⁊ expreſſe concludiť quid per obla-
tionē hoſtie impetrandū̃ poſtuleť.ibi. Hanc igitur. In quarta
peragiť cō̃ſecratio vbi primo effectus cō̃ſecratiōis poſtulať.ibi.
Quā̃ oblationē. Scd̄o ip̄a conſecratio cō̃ſumatur q̄tum ad cor-
pus xp̄i.ibi. Qui pridie. Et q̄tum ad ſanguinem xp̄i.ibi. Simili
modo. Tertio rei ꝯſecrate ꝯmēoratio explicať.ibi. Vnde et me-
mores. In quīta exprimiť v̄tutis ꝯſecrati ſacramēti poſtulatio
vbi primo premittiť quid petať quo ad gratiā̃ ⁊ quo ad gloriaꝫ.
Quo ad gratiā̃ vbi petiť ꝑmo acceptari ſacramentū̃ ibi. Supra-
que. Scd̄o dari gratie donum.ibi. Supplici. Sed quo ad gloriaꝫ
vbi petitur primo pro mortuis.ibi. Memento etiā̃. Scd̄o pro vi-
uis.ibi. Nobis quoqꝫ ⁊c̄. Secū̃do petitio finiť. ⁊ induciť medi-
ator per quē petita obtineri ſperanť.cū̃ cō̃cludiť. Per xp̄m.d.n.
Tertio totus canon concludiť. ⁊ oīa circa confectionē huius ſa-
cramēti pacta.in xp̄m p̄ris filium reducunť. Et ꝑmo ea que ſunt
ex ꝑte ſacramēti.ibi. Per quē. Scd̄o ex ꝑte ꝑſonaꝝ in ſacramēto
Arti.v.Subdiuidēs quartā ꝑtem (opantiū.ibi. Per ipſum
cū̃ expoſitiōe intentionis ⁊ rōnis ſingulorū̃ que in ip̄a dicuntur
Quarta ꝑs ſubdiuidiť in duas ꝑticulas. In prima preponiť ad
ſumptionē ſacramēti p̄paratio cōmunis ⁊ ſpēalis. Cōis que fit
ꝑmo ꝑ orōnem cōmunē.ſcꝫ dominicā̃. vbi p̄mittiť exhortatio p̄-
ſumptiōis.ibi. Oremus. poniť ⁊ excuſatio.ibi. Preceptis. Sub-
iungiť celeſtis panis poſtulatio.ibi. Panē nr̄m ⁊c̄. Scd̄a ꝑ depre
cationē ſacerdotis priuatā̃.ibi. Libera nos qs̄. Pacis cō̃cupi-
ſcentiā̃ que a ſacerdote ꝑplo optať.ibi. Pax dn̄i. ⁊ a populo poſtu
lať.ibi. Agnꝰ dei. In miſſis tn̄ defunctoꝝ vbi ſacrificiū̃ nō ꝓ pa
ce p̄ſenti.ſed pro futura requie offerť.tū̃c pax nō poſtulať. Spe-
cialis q̄ fit ꝑ primā̃ orationē ſacerdotꝫ.vt cū̃ dicit. Dn̄e ieſu xp̄e
fili dei viui ⁊c̄. vel aliquā̃ aliā̃ orōnem addit. Nam diuerſi diuer
ſas vel ꝓ ſua deuotiōe. vel pro locoꝝ cō̃ſuetudine addū̃t orōnes.
In ſcd̄a ſubiungiť ſacramenti ſumptio a ſacerdote. q̇ poſt prima

tā orōnem sacramētū sumit. ad qd̄ debꝫ esse dispositus mō supe rius.c.vj.arti.j.expositio. Etiā ostendit sacramēti sumptio ab illis qbus p̱ sacerdotē dispensat. Cōiter etiā cōsueuerūt celebra tes post sacramēti p̱ceptionē. q̄sdaꝫ p̄uatas orōnes dicere ꝓ gr̄a rūactiōe. vt quidā dicūt. Corpus dn̄i nr̄i iesu xp̄i ꝛc̄. Alij. Quod ore sumpsimꝰ ꝛc̄. Alij q̄sdam alias orōnes sp̄eales ꝓut eos deuo tio vel cōsuetudo ꝓuocat. qd̄ discretiōi vniuscuiusqꝫ relinquit. Veruntn̄ melius videt vt nihil vocaliter exprimat. p̄ter ea que in libro missali cōtinent. s̄m ꝙ dictū est sup̱ius.c.vj.arti.ij. in re solutiōe scd̄i du. Ne p̱ hmōi verba p̱misceant. discontinuent. et interrūpant ea q̄ ex institutiōe vel cōsuetudine eccl'ie dicēda ꝛ ꝓ ferenda sunt. Sed vt ibidē tactū est si quis habeat affectū ad ali qua alia dicēda. dicat in corde p̱ cogitationē ꝛ deuotā meditatio nem. Sic em̄ ꝛ talis p̱mixtio. interruptio ꝛ discontinuatio vita bitur. ꝛ affectus desiderio suo nō frustrabit.

Arti.vj. Quintā p̱tem subdiuidit. intētionesqꝫ ac rōnes eoꝝ que in ea dicunt explanat. Quinta p̱s subdiuidit in tres p̱ticu las. In p̄ma fit accepti beneficij cōmemoratio. per antiphonam post cōmunionē. q̄ cū q̄dam leticia canit. In scd̄a reddit ꝓ p̱cep to bn̄ficio gratiarūactio p̱ orationē sacerdotis. q̄ cōplenda dici tur. In tertia ꝯcludit totius misse cōsumatio p̱ hec v̄ba. Ite mis sa est. Bn̄dicamus dn̄o. vel Requiescat in pace. Ubi chorus vl' minister gr̄as agens respondet. Deo gr̄as. Vel defunctis requiē optans. respondet. Amen. ꝛ ad Requiescant in pace.

Capitulum decimum de ratione. et

significatione eorū que in missa ꝛ circa eam agunt. cū breui epilo go ꝛ cōclusione tutius operis duodecim cōprehendens arti.

Arti.j. Enumerat ea q̄ in missa ꝛ circa ip̄am agunt. In missa em̄ p̄cipue solēni ac circa eā decē generalia p̄ncipaliter occurrūt p̱agenda. Primo lotio manuū. Scd̄o thurificatio. Tertio alta ris osculatio. Quarto sacerdotis versio. ꝛ populi p̱ eū salutatio. Quinto gestus variatio. Sexto multiplex p̱ cruces signatio. Se ptimo hostie fractio. Octauo partis hostie in calicē missio. No no osculi pacis traditio. Decimo vini nō consecrati sumptio.

Arti.ij. Exponit rōnem ꝛ significatiōꝫ p̄mi p̄ncipalis qd̄ cir ca missam ꝛ in ip̄a occurrit p̱agendū. Lotio manuū ante mis sam fit. Primo ad tractandū reuerēter ip̄m sacramentū. Precio sa em̄ tractare nō cōsueuerūt hoīes nisi manibus p̄us lotis. Vn̄ indecēs esset ꝙ ad tam p̄ciosum ꝛ tam nobile sacramentū q̄s ac cederet manibus que de facili inquinant illotis. Scd̄o ad in[...]stan

dū celebrantē ad deuotionē ⁊ internā purificationē. quā intende
re debet. Tertio ad insinuandū ꝙ ꝯsecraturus hostiā lacrimis
cōpunctionis lauare debꝫ prius ꝯsciētiā. Quarto ad significan
dū interiorē mūdificationē. Vn̄ sacer Dionisius dt. ꝙ extremi-
tatū ablutio ſ͞ʒcat ablutionē etiā a minimis pctīs. Hoc nāqꝫ re-
pn̄tabat ablutio sacerdotū in veteri testamēto. Lotio digitorū
in missa fit an̄ oblationē vel ꝯsecrationē ad ampliorē reuerentiā
sacris exhibendā cū iā offerri ⁊ ꝯsecrari debent. ⁊ ad deuotionē ⁊
puritatē incitandū. silr̄ ad emūdationē a pctīs ſ͞ʒcandū. Fit etiā
post sacramēti sumptionē ꝓpter sacramēti reuerētiā. ne post tā-
ti sacramēti cōtactū digitis nō ablutis. statim alia nō ꝯsecrata
tangant̄. Etiā ꝓpter piculi cautelā. vt si aliq̄d de spēbus sacramē
talibꝫ adheserit digitis ꝑ ablutionē tollat̄. Silr̄ ꝓpter mundicie
retinentiā. ſ͞ʒcat em̄ hec ablutio. vt sacerdos q̇ ꝑ sacramenti ꝑce-
ptionē p̄sumit̄ esse mūdatus. post celebrationē mūdiciā retineat (⁊ ne recidiuet.

Arti. iij. Rationē ⁊ ſ͞ʒcationē scdi principa-
lis qd circa missam agit̄ declarat. Thurificatio an̄ missaꝫ et in ea
fit. Primo ꝓpter sacramēti reuerentiā. vt scꝫ thuris ꝑ odorē ex-
pellat̄ oīs malus fetor horrorē ꝓuocās. Scdo ꝓpt̄ dyabolice ma-
lignitatꝭ repulsam. ne scꝫ ille malignꝰ cōtra sacrificiū vel celebrā
tē aliquid machinari possit. hmōi em̄ fumo oīa demonia fugant̄.
Tertio ꝓpter deuotionē ⁊ orationē celebrātis ac assistentiū signi
ficandā. que ꝑ ipsos ad deū dirigit̄. Quarto ꝓpter effectū gratie
rep̄sentandū. qua sicut bono odore xp̄us plenus fuit.

Arti. iiij. Explicat rōnem ac ſ͞ʒcationē tertij p̄ncipalis qd cir-
ca missam agit̄. Altaris osculatio ante missam ⁊ in ea fit. Primo
mo ad sacramēti ꝯsecrādi. tractādi ⁊ sumēdi reuerentiā. Scdo
ad celebrātis amorē erga xp̄m excitādū. Tertio ad dilectiōeꝫ int̄
xp̄m spōsuꝫ ⁊ ecclīam spōsaꝫ repn̄tandā. Quarto ad detestabileꝫ
Jude ꝓditoris osculationē ſ͞ʒcandā. p̄sertim q̇ ad illā osculatiōeꝫ
q̄ fit post sacramēti eleuationē cū dr̄. Ex hac altaris ꝑticipatiōe

Arti. v. Quarti p̄ncipalis qd in missa agit̄ rōneꝫ. ſ͞ʒcationēqꝫ
exponit. Sacerdotis ad ꝑplm̄ versio quintuplex. quītuplicē ma
nifestationē xp̄i in die resurrectiōis sue factā repn̄tat. Silr̄iter sa
dotis salutatio q̄ fit septē vicibus (quīquies videlicet cū se ver
tit ad populū. ⁊ bis cū se non vertit. vt cū dicit in p̄fatione. Do
minus vobiscum. ⁊ post hostie fractionē. Pax dn̄i sit semꝑ vobi
scum) septiformē spūssancti gratiā signat.

Arti. vj. Explicat rōnem ac significationē quīti principalis
qd in missa agit̄. Gestus principalis variatio est sextuplex. Pri-
ma brachioꝝ extēsio. qua signat extensionē brachiorū xp̄i in cru-

ce. Scđa leuatio manuū qua signat directionē oꝛonis ad deum. Tertia cōiunctio manuū qua signat cōiunctionez cordis cū ore. oris cū ope. fidei cū opibus charitatꝰ. Quarta cācellatio manuuz que signat affixionē xp̄i in cruce. Quinta digitoꝝ. scz pollicis cū indice copulatio. q̄ fit ꝓpter sacramēti reuerētiā ⁊ ꝑiculi cautelā ne si aliq̄ ꝑticula digitꝰ adheserit. dispdat. Vł ad significandā copulationē capitꝰ cū mēbris. i. xp̄i cū eccł'ia. Sexta corpis inclinatio. q̄ fit ad rep̄ntandū hūilitatē ⁊ obedientiā xp̄i ex q̄bus passionē suscepit. ⁊ ad incitandū celebrantē ⁊ assistētes ad humilitatē (⁊ deuotionez.

Arti. vij. Rationē ⁊ significationē sexti pn-cipalis qđ in missa agit declarat. Multiplex signatio per cruces fit ad rep̄ntandū modū ⁊ ordinē dn̄ice passiōis. Et q2 illa passio quibusdā gradibꝰ fuit peracta. Quedā em̄ passiōis ꝑtes crucifixionē p̄cesserunt. ⁊ quedā in cruce cōsumate sunt. Ideo etiā quedā cruces fiūt ad rep̄ntandū ea q̄ passus est dn̄s an̄ crucifixionez vt ille q̄ fiunt an̄ cōsecrationē. Quedā v̄o fiunt ad rep̄sentandū ea q̄ in cruce vel post crucē facta sunt. sicut ille q̄ post cōsecrationē fiūt. Perficit aūt ista signatio ꝑ decē vices. Primo triplici cruce sub illis v̄bis Hec dona. hec mūera. hec sancta sacrificia. ad rep̄ntandū traditionē xp̄i factā a deo p̄re. Iuda ⁊ iudeis. Scđo triplici cruce sub illis v̄bis. Benedictā. ascriptā. ratā. ad rep̄ntandū venditionē ꝑfectā a sacerdotibꝰ. scribis. ⁊ phariseis. vel vēditionis preciū scz triginta denarioꝝ. Vbi addit duplex crux sub illis v̄bis. Corpus. ad rep̄sentandū Iudaz venditorē. Sanguis ad rep̄sentandū xp̄m vēditū. Tertio vnica cruce in ꝯsecratione corpis sub illo v̄bo Benedixit. Quarto vnica cruce. in cōsecratione sanguīs. sub illo v̄bo Bn̄dixit. ad rep̄ntandū p̄signationez passionis xp̄i factā in cena. ꝑ huiꝰ sacramēti institutionē sub specie panis ⁊ vini. Vł ad rep̄ntandū passionē xp̄i in corpe et an̄ia. Quīto cruce quītuplici sub illis v̄bis. Hostiā purā. hostiā sanctā. hostiā immaculatā. Panē sctm̄ vi. eter. Calicez san. ꝑpe. Ad rep̄ntandū plagas quīq3. siue vulnera quīq3 p̄ncipalia corporis xp̄i. Sexto triplici cruce sub illis v̄bis. Corpus ⁊ sang. sump. cū benedictiōe. Ad rep̄ntandū corpis xp̄i extensionē in cruce. sanguinis effusionē. ⁊ passiōis fructū. Septimo triplici cruce sub illis v̄bis. Sctificas. viuificas. bn̄dicis. Ad rep̄ntandū triplicez xp̄i oꝛonē in cruce. scz ꝓ ꝑsecutoribus. liberatiōe a morte. ⁊ adeptione glorie. Octauo triplici cruce sub illis v̄bis. Per ip̄m. ⁊ cū ipso. ⁊ in ip̄o. Ad rep̄ntandū tres horas q̄bus xp̄us in cruce pependit. q2 ab hora sexta vsq3 ad nonā. Nono duplici cruce sb̄ illis verbis. Deo patri oīpotenti in vnitate. s. s. Ad rep̄ntandū sepa-

tionē anīe xp̄i a corp̄e. Decimo triplici cruce sub illis ūbis. Pax dn̄i sit sp̄ vobiscū. Ad rep̄n̄tādū xp̄i resurrectiōz tertia die factā

Arti. viij. Exponit rōnem ac significationē septimi principalis qđ agit᷑ in missa. Hostie fractio fit ad obseruandū formā quā xp̄us circa confectionē huius sacramēti tenuit. Ipse eñ panem fregit ꝛc̄. Hostie fractio etiā fit ad rep̄n̄tandū passionem xp̄i. in qua corpus eius vulneratiōibus fractū siue diuisum fuit. Hostie fractio etiā fit ad rep̄sentandū distinctionē corp̄is xp̄i mystici. scđm diuersos eius status.

Arti. ix. Rationē ꝛ significationē octaui p̄ncipalis qđ in missa agit᷑ declarat. Circa missionē ꝑtis hostie in calicē aduertendū est ꝙ hostia frangit᷑ p̄mo in duas medietates. ad designanduz duplicē statū p̄destinatoꝝ. scz eorū qui sunt in eterna gloria ꝛ eorū qui sunt in tēporali miseria. Illa nanqz medietas q̄ ex manu dextra sup̄ patenā indiuisa collocat᷑. significat p̄destinatos q́ iaz adepti sunt beatitudinē que ꝑ dextrā intelligit᷑. Alia vero medietas q̄ in sinistra manu retinet᷑. in duas ꝑtes diuidit᷑. quarum vna medietati sup̄ patenā collocate cōiungit᷑ ꝛ significat illos q́ sunt in purgatorio. qui q́dem licet beatitudinē nondū habeant. sunt tamē certi de ea. Altera ṽo ꝑs que post hanc diuisionez in dextra tenet᷑. mittitur in calicē ꝛ significat predestinatos adhuc in seculo viuentes. qui q̄uis de beatitudine habenda certi nō sint. illaz tamen virtute passionis ꝛ sanguinis xp̄i consequent᷑. licet ꝑ multas tribulatiōes que per calicem significatur.

Arti. x. Assignat rōnem ꝛ ß̄cationē noni p̄ncipalis qđ in missa agit᷑. Postq̄ sacerdos dixerit Agnus dei ꝛc̄. Osculat᷑ librum vel altare vł aliud ƒm consuetudinē loci. Et deinde ministrū vel ymaginē vł tabulā ꝑ eundē sibi porrectā q̄ vlterius exhibet᷑ astantibꝰ osculāda. Primo ideo vt celebrās nō solū cū deo pacē. ß ꝛ cū ꝓximo se hr̄e protestet᷑. Scđo ideo. vt alij osculātes profiteātur se esse cōiunctos in vnitate fidei ꝑ xp̄m in ara crucis immolatū.

Arti. xj. Rationē ꝛ ß̄cationē decimi p̄ncipalis qđ in missa agitur exponit. Post cōmunionē ꝛ calicis ac digitoꝝ cū vino ablutionē sumit᷑ illud vinū. Primo ideo vt reliquie specierū sacramētaliū (si q̄ in ore remāserint) cū illo trāsglutiant᷑. Scđo ideo. vt ꝑ hoc significet᷑ ꝙ sacerdos deinde manere debeat mūdus ꝛ seruare saporē ꝛ odorē vini cōpunctiōis ꝛ tristicie in corde. grārum actionis. ꝛ leticie in ore. recte cōuersatiōis ꝛ iusticie in vita ꝛ opere.

Arti. xij. Superius determīata breuiter epilogās. ꝛ hoc opus conclndēs. Ea que circa officiū misse quo ad ministrū celebrādi locū. tēpus. ac cetera in summario huius op̄is notata. dubita

tionē ingerere possunt. sub cōpendio sufficienter resoluta putamus. Nā si aliq alia occurrāt ex his q̄ diffinita sunt diligent̄ cōsideratꝰ. facilit̄ solui pñt. Sollicite p̄terea curat ille ꝑ cuiꝰ negligētiā error aliqs cōmissus fuerit. vt debitā sup illo penitētiā agat.

Et qꝛ iuxta sacrorū canonū cōstitutiones. q̇dam defectus specialē exigunt satisfactionē. tutū est vt in casibus difficilibus prelatus supior consulat̄. cui tales sunt reseruandi. Non lateat deniqꝫ lectorem. doctores diuersos circa quedam in superioribus dicta. nō vniformiter. sed sepius cōtrarie sentire. Vnde fieri nō pōt vt singuloꝝ sententias imitemur. Sed hoc nobis sufficiat. vt omni affectu ad opinātes secluso. id qđ nobis verius aut magis cōgruū visum est diffiniuerimus. ad gloriā iesu xpi. Qui cū pr̄e ⁊ sp̄ūsctō viuit ⁊ regnat in secl̄a secl̄oꝝ benedictus Amen.

Explicit Resolutorū dubiorū. circa celebrationem missarum occurrentiū. Impressum Lypczk per Melchiorem Lotter. Anno salutis nonogesimonono. Sexto insuꝑ May Idus.

BIBLIOTHECA VNIV. IAGELL. CRACOVIENSIS

Biblioteka Jagiellońska
stdr0013034

J. de Lapide [1499] * Expositio missae [1501.]